

Raport
„Ewaluacja Gminnego Programu
Rewitalizacji Miasta Koszalina na lata
2017-2026”

Spis treści

1. Wstęp	2
2. Ocena poziomu wdrażania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	4
3. Ocena aktualności problemów i zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji w Koszalinie	19
4. Ocena aktualności i stopnia realizacji Programu Rewitalizacji	47
5. Spis tabel, wykresów.....	59

1. Wstęp

Zgodnie z zapisami przyjętymi w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Koszalina na lata 2017 – 2026 (GPR) przyjętym Uchwałą Nr II/20/2018 Rady Miejskiej w Koszalinie z dnia 20 grudnia 2018 roku, w celu zapewnienia efektywności i transparentności podejmowanych działań – program podlega monitoringowi i ewaluacji.

Rewitalizacja w Koszalinie prowadzona jest w odniesieniu do obszaru rewitalizacji i realizowana jest w oparciu o 3 cele:

1. Aktywne społeczeństwo obszaru rewitalizacji,
2. Ożywienie gospodarcze obszaru rewitalizacji,
3. Przyjazna przestrzeń obszaru rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji w Koszalinie obejmuje następującą część miasta:

1. Os. Tysiąclecia (w całości),
2. Os. Śródmieście (w całości),
3. Os. Lechitów (z wyłączeniem terenów nowej zabudowy przy ul. Wenedów, gdzie nie zidentyfikowano zjawisk kryzysowych),
4. Os. Nowobramskie (wschodni fragment do torów kolejowych) – wskazany obszar obejmuje tereny należące do centrum miasta oraz tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i usług ogólnomiejskich,
5. Os. Wspólny Dom (kwaterały pomiędzy ulicami Piłsudskiego – Waryńskiego – Hołdu Pruskiego – Zwycięstwa oraz po przeciwnej stronie Zwycięstwa: ulice Wyspiańskiego, Chełmońskiego, część Wojska Polskiego) – wskazany obszar jest funkcjonalnie powiązany ze śródmieściem, obejmuje zabudowę śródmiejską mieszkalno – usługową oraz zabudowę wielorodzinną.

Na ewaluację Programu składały się następujące czynności:

- badania pierwotne: badania ilościowe na reprezentatywnej grupie badawczej, badania jakościowe (m.in. zogniskowany wywiad grupowy, wywiady indywidualne, spotkania warsztatowe) oraz badania wtórne: analiza danych zastanych,
- opracowanie raportu ewaluacyjnego na podstawie danych pozyskanych z przeprowadzonych badań, który zawiera:
 - informacje na temat poziomu zaawansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, aktualnej wartości wskaźników realizacji celów wraz z oceną czy poziom zaawansowania przedsięwzięć stanowi zagrożenie dla osiągnięcia wartości docelowej wskaźników oraz realizacji celów,
 - informacje na temat poziomu realizacji wskaźników delimitacyjnych Programu na koniec 2021 roku,
 - informacje, czy istnieje zagrożenie dla realizacji Programu, w tym dla założonego harmonogramu oraz osiągnięcia założonych celów,
 - rekomendacje dotyczące realizacji procesu rewitalizacji; w rekomendacjach znajdują się propozycje niezbędnych działań, jakie należy wdrożyć, aby zostały osiągnięte cele oraz wartości docelowe wskaźników delimitacyjnych wskazanych w Programie;
- ocena aktualności i stopnia realizacji Programu.

W ramach prac badawczych zrealizowano następujące działania:

- analiza danych zastanych, w tym wskaźnikowych, która odpowiadała danym gromadzonym na etapie tworzenia Programu Rewitalizacji – kwiecień/ maj 2022 roku,
- badanie ilościowe z mieszkańcami obszaru rewitalizacji na próbie 510 osób – marzec 2022 rok,
- spotkanie z Komitetem Rewitalizacji – 25 kwietnia 2022 roku,
- 2 spotkania fokusowe z osobami zaangażowanymi w realizację działań rewitalizacyjnych (obszar społeczny oraz obszar infrastruktury) – 1 czerwca 2022 roku,
- pogłębione wywiady jakościowe (IDI) z osobami zaangażowanymi w realizację działań rewitalizacyjnych – maj 2022 roku.

Raport ewaluacyjny składa się z następujących elementów:

1. Oceny poziomu wdrażania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W tej części podsumowano stan wdrażania poszczególnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych na podstawie danych uzyskanych bezpośrednio od podmiotów realizujących projekty.

2. Oceny aktualności problemów i zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji, której dokonano na podstawie konfrontacji wyników badań z treścią zapisów GPR.

W tej części dokonano oceny poszczególnych zjawisk problemowych występujących na obszarze rewitalizacji na podstawie badań z mieszkańcami, badań jakościowych lub danych wskaźnikowych, w zależności od specyfiki danego zjawiska i możliwości dokonania pomiaru.

3. Ocena aktualności i stopnia realizacji Programu Rewitalizacji.

Ocena zawiera podsumowanie i wnioski odnoszące się do aktualności Programu, jak również rekomendacje dla dalszego procesu zarządzania realizacją GPR.

2. Ocena poziomu wdrażania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Koszalina na lata 2017-2026 w części postulatywnej składa się z celów, kierunków działań oraz projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W drodze otwartego naboru oraz propozycji Urzędu Miejskiego w Koszalinie, a także jednostek podległych określono zestaw przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych, które warunkują prawidłowe wdrożenie zaplanowanych w ramach Programu Rewitalizacji celów i kierunków działań.

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią najbardziej szczegółowy wymiar odnoszący się do wdrażania założeń programu rewitalizacji. Projekty zawierają szczegóły realizacyjne, w tym wskazanie podmiotu realizacyjnego, zakres prowadzonych prac, termin realizacji, przewidywany budżet, proponowane wskaźniki pomiaru realizacji.

W Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Koszalina na lata 2017-2026, zdefiniowano łącznie 43 projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne, z których 28 ujęto na liście podstawowej a 15 na liście uzupełniającej.

Lista przedsięwzięć podstawowych (głównych) obejmuje projekty przeznaczone do złożenia w konkursie o dofinansowanie w ramach działania 9.3 „Wspieranie rewitalizacji w sferze fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich” Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020 (RPO WZ 2014-2020). Przedsięwzięcia podstawowe obejmują projekty prowadzone kompleksowo (działania infrastrukturalne i miękkie), tak aby realizować wspólny cel na rzecz poprawy środowiska życia i otoczenia marginalizowanych grup społecznych. Są to przedsięwzięcia integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

Lista projektów uzupełniających obejmuje działania przeznaczone do złożenia w konkursie o dofinansowanie w ramach pozostałych działań RPO WZ 2014-2020, w których przewidziano premiowanie projektów rewitalizacyjnych. Umieszczenie projektu w programie rewitalizacji na liście projektów uzupełniających stanowić będzie podstawę do uznania go za projekt rewitalizacyjny i premiowanie – w zakresie przewidzianym w danym działaniu RPO WZ 2014-2020, w którym projekt kwalifikuje się do wsparcia.

Umieszczenie projektu w programie rewitalizacji było warunkiem koniecznym dla uzyskania wsparcia w ramach działania 9.3 RPO WZ 2014-2020 lub wpisywania się w GPR projektów w pozostałych działaniach RPO WZ 2014-2020, w których przewidziano premiowanie projektów rewitalizacyjnych.

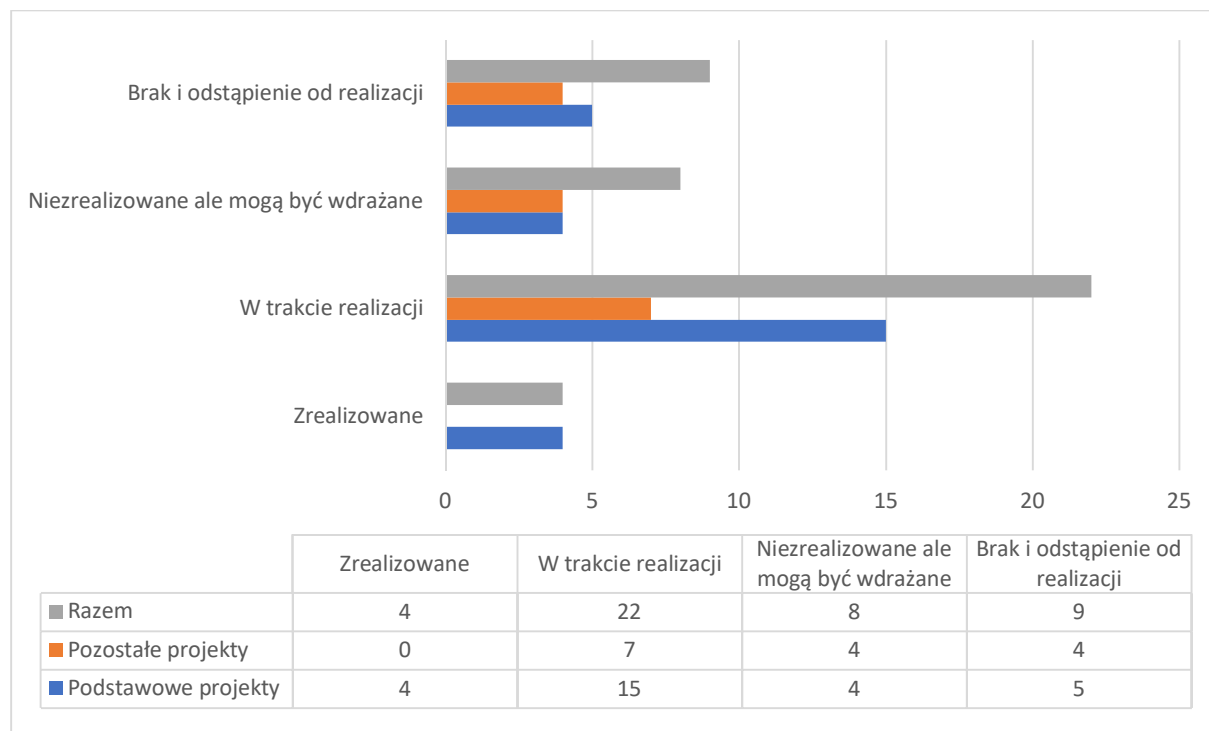
Analiza stanu wdrażania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazuje na umiarkowane zaawansowanie. Z listy 43 projektów zrealizowano w pełni 4 projekty. Zdecydowana większość przedsięwzięć, bo 22 jest w tzw. fazie realizacji, co oznacza, że projekt został zainicjowany, ale nie został zakończony. Status tej grupy przedsięwzięć jest bardzo różny. Są projekty o dużym stopniu zaawansowania (np. 9. Doprowadzenie centralnej wody użytkowej do mieszkań i likwidacja gazowych podgrzewaczy wody), jak też takie, w której zakres zrealizowanej interwencji był niewielki (np. 2.3. Śródmiejskie podwórka miejscem integracji rodzinno-sąsiedzkiej). W większości przypadków stan

wdrażania projektów jest na poziomie zdecydowanie niższym niż planowano. Widoczne jest to w terminach realizacji projektów. Potrzeba weryfikacji terminów realizacji projektów rewitalizacyjnych dotyczy wszystkich projektów będących w fazie realizacji oraz tych, które nie zostały zainicjowane, a podmioty deklarują chęć dalszego wdrażania. W stosunku do tych projektów zakładano terminy realizacji w przedziale od 2018 do 2022 roku.

W Programie Rewitalizacji zidentyfikowano również projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które nie będą wdrażane. Podmioty, które zgłosiły te projekty, zadeklarowały brak możliwości ich wdrażania w perspektywie do 2026 roku. Listę tych projektów tworzą:

- 2.4. Wykreowanie produktu turystycznego pn. "Szlak Tradycji Miejskich" w oparciu o substancję zabytkową wschodniej części Starego Miasta w Koszalinie,
- 2.5. Wzmocnienie potencjału Muzeum w Koszalinie poprzez remont i modernizację najwyższej kondygnacji budynku głównego,
- 2.6. Termomodernizacja budynku mieszkalnego wielorodzinnego położonego w Koszalinie przy ul. Marii Ludwiki 5,
- 3.5. Odnowienie elewacji budynków mieszkalnych,
- Adaptacja mieszkania z zasobów Gminy z przeznaczeniem na mieszkanie chronione/wspierane dla osób niesamodzielnych, w tym m.in. niepełnosprawnych, przewlekle somatycznie chorych, bezdomnych i zagrożonych bezdomnością,
- 6. Targi Młyńskie nad Dzierżęcinką,
- 13. Infrastruktura ekonomii społecznej.

Wykres 1. Stan wdrażania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Koszalin na lata 2017-2026

Źródło: opracowanie własne

Do głównych przyczyn braku wdrażania projektów rewitalizacyjnych, jak też opóźnienia w realizacji dużej ich części należy zaliczyć ograniczone możliwości finansowania. Duża część przedsięwzięć planowana była z myślą o zewnętrznym źródle finansowania, w szczególności z myślą o środkach europejskich. Część projektów, w tym te zgłoszone przez podmioty prywatne, planowana była z myślą o źródłach lub finansowaniu, które zabezpieczy budżet miasta. Dotyczy to również części projektów zgłoszonych przez podmioty publiczne (np. Muzeum w Koszalinie). Brak zabezpieczenia źródeł finansowania wpłynął na to, że założenia Programu Rewitalizacji nie zostały w pełni zrealizowane lub odnotowano istotne opóźnienia, praktycznie dotyczące większości przedsięwzięć.

W przypadku części działań istotny wpływ na dynamikę ich realizacji miała pandemia COVID-19. Dotyczyło to projektów miękkich, związanych z animacją społeczną, działalnością kulturalną. Ograniczenie kontaktów międzyludzkich i społecznych zawężyło możliwości wdrażania części przedsięwzięć (np. 2.1. Rozwój animacji społeczności lokalnych Śródmieścia oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami kultury).

Z pierwotnych założeń Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Koszalina na lata 2017-2026 udało się zrealizować następujące projekty:

- 3.4. Doprowadzenie centralnej wody użytkowej do mieszkań i likwidacja gazowych podgrzewaczy wody,
- 3.6. Przebudowa, rozbudowa budynku Domu Samotnej Matki „Dar życia” Caritas w Koszalinie przy ulicy Wojska Polskiego 13,
- 4.2. Projekt RODZINA,
- 4.3. „Wsparcie na starcie!”.

Bliskie zakończenia są ponadto następujące projekty:

- 3.8. Termomodernizacja budynku mieszkalnego wielorodzinnego położonego w Koszalinie przy ul. Piłsudskiego 26,
- 3.9. Termomodernizacja budynku mieszkalnego wielorodzinnego położonego w Koszalinie przy ul. Piłsudskiego 28 oficyna A, B,
- 4.1. Aktywizacja osób pozostających bez pracy w wieku powyżej 30 lat i więcej znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (w przypadku tego projektu warto podkreślić, iż zrealizowano edycje 2018 i 2019 roku, obecnie realizowana jest 3 letnia edukacja dla okresu 2020-2022),
- 4.4 Poprawa dostępności, funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez świadczenia na rzecz miasta,
- 9. Doprowadzenie centralnej wody użytkowej do mieszkań i likwidacja gazowych podgrzewaczy wody,
- 5.1 Park im. Tadeusza Kościuszki w Koszalinie miejscem nauczania metodą obserwacji i eksperymentu,
- 5.2 Modernizacja Parku im. Tadeusza Kościuszki przy Bibliotece.

Poniżej w tabeli przedstawiono status wszystkich projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Koszalina na lata 2017-2026. Informacje na temat stanu wdrażania pozyskano bezpośrednio od podmiotów, które zgłosiły projekt do programu.

Tabela 1. Status projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w Gminnych Programie Rewitalizacji Miasta Koszalina na lata 2017-2026

Tytuł projektu	Podmiot	Termin realizacji	Status projektu	Proponowane zmiany	Uzasadnienie
Projekty podstawowe					
1.1. Rozwój animacji społeczności lokalnych osiedla Nowobramskiego oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami kultury	Gmina Miasto Koszalin	2018-2023	W trakcie realizacji	Wydłużenie terminu realizacji	W ramach projektu realizowano szereg imprez kulturalno-edukacyjnych oraz sportowych, integrujących mieszkańców. W okresie pandemii COVID-19 działania nie były realizowane.
1.2. Nowobramskie podwórka miejscem integracji rodzinno-sąsiedzkiej	Zarząd Budynków Mieszkalnych w Koszalinie	2018-2021	W trakcie realizacji	Wydłużenie terminu realizacji	W ramach projektu wykonano tylko część działań, w tym związanych z utworzeniem na terenie części podwórek podziemnych pojemników na odpady. Dotyczyło to 5 z 9 lokalizacji wskazanych w projekcie. Przyczyną braku realizacji był brak środków.
1.3. Termomodernizacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych ZBM	Zarząd Budynków Mieszkalnych w Koszalinie	2018-2020	W trakcie realizacji	Wydłużenie terminu	Zrealizowano termomodernizację jednego budynku przy ul. Marińskiej 25. Nie zrealizowano inwestycji przy ul. Wróblewskiego 4-6, 10. Przyczyną braku realizacji był brak środków.
1.4. Modernizacja ulic osiedla Nowobramskiego	Zarząd Dróg i Transportu w Koszalinie	2018-2025	Niezrealizowany, ale będzie realizowany	Start terminu realizacji	Projekt nie został zrealizowany ze względu na brak środków.
1.5. Centrum Integracji	Łukasz Adamczyk	2018-2020	Niezrealizowany, ale będzie realizowany	Zmiana terminu realizacji	Podmiot prywatny, które deklarował realizację projektu, wskazał na brak źródeł finansowania. Podtrzymał jednocześnie chęć wdrażania projektu w nadchodzącej perspektywie czasowej.
2.1. Rozwój animacji społeczności lokalnych Śródmieścia oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami kultury	Gmina Miasto Koszalin	2018-2023	W trakcie realizacji	Wydłużenie terminu	Projekt był realizowany, choć nie udało się zrealizować wszystkich zakładanych przedsięwzięć oraz podtrzymać dynamiki działań w okresie pandemii COVID-19.
2.2. Wielofunkcyjna przestrzeń integracji i rekreacji mieszkańców utworzona poprzez przebudowę terenu wokół Katedry i pasów drogowych wraz z budową sieci uzbrojenia terenu, zagospodarowaniem zielenią i obiektami małej architektury	Gmina Miasto Koszalin	Do 2026	Niezrealizowany, ale będzie realizowany	Wydłużenie terminu, w tym wskazanie etapów wdrażania w kontekście terminu	Projekt zakłada wprowadzenie istotnych zmian w sposobie funkcjonowania przestrzeni śródmiejskiej, wymaga znacznych nakładów finansowych.

Tytuł projektu	Podmiot	Termin realizacji	Status projektu	Proponowane zmiany	Uzasadnienie
				obowiązują GPR do 2026 roku	
2.3. Śródmiejskie podwórka miejscem integracji rodzinno-sąsiedzkiej	Zarząd Budynków Mieszkalnych w Koszalinie	2018-2021	W niedużym stopniu zrealizowany, ale będzie realizowany	Wydłużenie terminu	Spośród 4 zadań przewidzianych do realizacji, zrealizowano częściowo 1 zadanie w ramach budżetu obywatelskiego z 2019 roku (Zadanie 4: KOSZ / Koszaliński Ogród Społeczności Zaangażowanej - ogród miejski w centrum miasta pielęgnowany przez mieszkańców osiedla, otwarty dla wszystkich chętnych mieszkańców). Przyczyną braku realizacji był brak środków.
2.4. Wykreowanie produktu turystycznego pn. "Szlak Tradycji Miejskich" w oparciu o substancję zabytkową wschodniej części Starego Miasta w Koszalinie	Gmina Miasto Koszalin/Muzeum w Koszalinie	2018-2021	Brak realizacji	Odstąpienie od realizacji	Muzeum w Koszalinie wskazuje na brak zabezpieczenia środków finansowych dla projektu w WPF i tym samym złożyło deklarację odstąpienia od realizacji projektu.
2.5. Wzmocnienie potencjału Muzeum w Koszalinie poprzez remont i modernizację najwyższej kondygnacji budynku głównego	Muzeum w Koszalinie	2018-2020	Brak realizacji	Odstąpienie od realizacji	Muzeum w Koszalinie wskazuje na brak zabezpieczenia środków finansowych dla projektu w WPF i tym samym złożyło deklarację odstąpienia od realizacji projektu.
2.6. Termomodernizacja budynku mieszkalnego wielorodzinnego położonego w Koszalinie przy ul. Marii Ludwiki 5	Wspólnota Mieszkaniowa przy ul. Marii Ludwiki 5 w Koszalinie z siedzibą zarządu Zarząd Budynków Mieszkalnych w Koszalinie ul. Połczyńska 24 , 75-815 Koszalin	2018-2020	Brak realizacji	Odstąpienie od realizacji	Podmiot, który wskazał projekt zrezygnował z jego realizacji na rzecz podłączenia budynku do MEC.
2.7. Utworzenie muzeum sztuki i architektury sakralnej Pomorza Środkowego	Parafia Prawosławna pw. Zaśnięcia Przenajświętszej Bogurodzicy w Koszalinie ul. Mickiewicza 22, 75-054 Koszalin	2018-2022	Brak realizacji	Brak informacji	Brak informacji
3.1. Rozwój animacji społeczności lokalnych osiedla Wspólny Dom oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi i instytucjami kultury	Gmina Miasto Koszalin	2018-2023	W trakcie realizacji	Wydłużenie terminu	Projekt był realizowany, choć nie udało się zrealizować wszystkich zakładanych przedsięwzięć oraz nie udało się podtrzymać dynamiki działań w okresie pandemii COVID-19.

Tytuł projektu	Podmiot	Termin realizacji	Status projektu	Proponowane zmiany	Uzasadnienie
3.2. Rewitalizacja podwórek osiedla „Wspólny Dom”	Zarząd Budynków Mieszkalnych w Koszalinie	2018-2021	Brak realizacji	Wydłużenie terminu	Nie zrealizowano projektu ze względu na brak środków. Podmiot podtrzymuje chęć realizacji projektu.
3.3. Termomodernizacja i remont generalny budynków mieszkalnych wielorodzinnych Wspólnot Mieszkaniowych osiedla „Wspólny Dom”	Wspólnota Mieszkaniowa Nieruchomości przy ul. Armii Krajowej 9 z siedzibą Zarządu 75-137 Koszalin, ul. Szczecińska 32C Wspólnota Mieszkaniowa Nieruchomości przy ul. Zwycięstwa 143 z siedzibą Zarządu 75-137 Koszalin, ul. Szczecińska 32C Wspólnota Mieszkaniowa Nieruchomości przy ul. Wojska Polskiego 6 z siedzibą Zarządu 75-137 Koszalin, ul. Szczecińska 32C Wspólnota Mieszkaniowa Nieruchomości przy ul. Zwycięstwa 147- 147a z siedzibą Zarządcy przy ul. Szymanowskiego 14 w Koszalinie Wspólnota Mieszkaniowa przy ul. Jana Matejki 23 w Koszalinie z siedzibą Zarządu Budynków Mieszkalnych w Koszalinie ul. Połczyńska 24 75-815 Koszalin Wspólnota Mieszkaniowa Nieruchomości przy ul. Zwycięstwa 151 w Koszalinie	2017-2018	W trakcie realizacji	Wydłużenie terminu	Zrealizowano w ograniczonym zakresie (Wspólnota Mieszkaniowa przy ul. Jana Matejki 23)

Tytuł projektu	Podmiot	Termin realizacji	Status projektu	Proponowane zmiany	Uzasadnienie
	z siedzibą Zarządu ul Szczecińska 32c Koszalin				
3.4. Doprowadzenie centralnej wody użytkowej do mieszkań i likwidacja gazowych podgrzewaczy wody	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Jutrzenka”, ul. Szeroka 24, 75-950 Koszalin	2018-2021	Zrealizowany	-	Projekt zakładał doprowadzenie ciepłej wody do mieszkań i likwidację przepływowych gazowych podgrzewaczy wody, zwanych potocznie junkersami, w celu podłączenia lokali mieszkalnych do Miejskiej Energetyki Ciepłej (budynki przy ul. Chełmońskiego 6, ul. Grottgera 3).
3.5. Odnowienie elewacji budynków mieszkalnych	Wspólnota Mieszkaniowa Waryńskiego 12-14 w Koszalinie Wspólnota Mieszkaniowa Wojska Polskiego 29 w Koszalinie	2017	Brak realizacji	Odstąpienie od realizacji	Podmiot, który złożył projekt nie zarządza już wspólnotą mieszkaniową.
3.6. Przebudowa, rozbudowa budynku Domu Samotnej Matki „Dar życia” Caritas w Koszalinie przy ulicy Wojska Polskiego 13	Caritas Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, ul. Biskupa Czesława Domina 8, 75-061 Koszalin	2017-2020	Projekt zrealizowany	-	Projekt zakładał przebudowę i adaptację budynku, w tym: zagospodarowanie przestrzeni poddasza w celu nadania jej nowych funkcji: społecznej, gospodarczej, edukacyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej; zastosowanie rozwiązań dla osób niepełnosprawnych; zastosowanie rozwiązań energooszczędnych.
3.7. Poprawa dostępności komunikacyjnej na terenie osiedla „Wspólny Dom”	Zarząd Dróg i Transportu w Koszalinie	2018-2020	W trakcie realizacji	Wydłużenie terminu	Projekt został zrealizowany częściowo. Realizacja dotyczyła ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego. Pozostałe założenia projektu ze względu na brak środków nie zostały zrealizowane.
3.8. Termomodernizacja budynku mieszkalnego wielorodzinnego położonego w Koszalinie przy ul. Piłsudskiego 26	Zarząd Budynków Mieszkalnych	2018-2020	W trakcie realizacji	Wydłużenie terminu do 2022	Umowa na realizację projektu podpisana została 15-11-2021 z terminem realizacji 6 miesięcy od daty podpisania. Zadanie realizowane będzie w ramach projektu z działania 9.3 RPO WZ pn. „Rewitalizacja parku im. T. Kościuszki oraz termomodernizacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Piłsudskiego 26 i 28 oficyna A,B w celu odtworzenia funkcji społecznych, infrastrukturalnych i przestrzennych”.

Tytuł projektu	Podmiot	Termin realizacji	Status projektu	Proponowane zmiany	Uzasadnienie
3.9. Termomodernizacja budynku mieszkalnego wielorodzinnego położonego w Koszalinie przy ul. Piłsudskiego 28 oficyna A, B	Zarząd Budynków Mieszkalnych	2018-2020	W trakcie realizacji	Wydłużenie terminu do 2022	Projekt zostanie zrealizowany w 2022 roku. Zadanie realizowane będzie w ramach projektu z działania 9.3 RPO WZ pn. „Rewitalizacja parku im. T. Kościuszki oraz termomodernizacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Piłsudskiego 26 i 28 oficyna A,B w celu odtworzenia funkcji społecznych, infrastrukturalnych i przestrzennych”.
3.10. Modernizacja budynku wielorodzinnego przy uli. Piłsudskiego 30 -32	Wspólnota Mieszkaniowa przy ul. Piłsudskiego 30-32 w Koszalinie, ul. Bałtycka 2, 75-950 Koszalin	2018-2019	Projekt zrealizowany częściowo, z perspektywą realizacji pozostałych elementów projektu	Wydłużenie terminu realizacji	Projekt został zrealizowany w oparciu o własne środki częściowo w zakresie: wykonania instalacji ogrzewania i dystrybucji ciepłej wody użytkowej z ogrzewaniem ciepłej wody w kotłowni oraz doprowadzeniem instalacji do mieszkań. Pozostałe elementy projektu mogą zostać zrealizowane w przypadku pozyskania lub ustalenia źródeł finansowania (m.in. termomodernizacja, zagospodarowanie miejsc na cele społeczne, poprawa bezpieczeństwa).
4.1. Aktywizacja osób pozostających bez pracy w wieku powyżej 30 lat i więcej znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy	Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie	2017-2018	Projekt w trakcie realizacji w okresie 2020-2022	Wydłużenie terminu do 2022	We wskazanym terminie realizacji 2017-2018, PUP w Koszalinie realizował IV edycję tego projektu. Projekt ten został zrealizowany, a jego rezultaty zostały zamieszczone na stronie internetowej: https://koszalin.praca.gov.pl/-/7162007-rpo-wz-iv-dzialanie-6-5-2018-r W roku kolejny 2019 Powiatowy Urząd Pracy w Koszalinie realizował kolejną, V edycję projektu. Tytuł projektu został zmodyfikowany do: „Aktywizacja osób pozostających bez pracy w wieku 30 lat i więcej, w szczególności znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy”. Projekt ten również został zrealizowany i jego rezultaty zostały zamieszczone na stronie: https://koszalin.praca.gov.pl/-/9782894-rpo-wz-v-dzialanie-6-5-2019r

Tytuł projektu	Podmiot	Termin realizacji	Status projektu	Proponowane zmiany	Uzasadnienie
					W latach 2020-2022 PUP rozpoczął i obecnie kontynuuje realizację projektu 3 letniego, który jest VI edycją projektu: "Aktywizacja osób pozostających bez pracy w wieku 30 lat i więcej, w szczególności znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy".
4.2. „Projekt RODZINA”, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020	Centrum Usług Społecznych w Koszalinie w Koszalinie przy Alei Monte Cassino 2, I piętro, pok. 100 - Dział Projektów Rozwojowych	2017-2019	Projekt zrealizowany	-	Projekt zakończony, a) 241 osób objęto wsparciem w ramach poradnictwa rodzinnego, b) 137 osób uczestniczyło w kształceniu związanym ze sprawowaniem pieczy zastępczej, c) 137 osób objęto wsparciem prewencyjnym
4.3. „Wsparcie na starcie!”	Gmina Miasto Koszalin	2017-2020	Projekt zrealizowany	-	Projekt zakładał podniesienie do 30 września 2020 kompetencji kluczowych 1541 (752K,789M) uczniów na potrzeby przyszłego zatrudnienia, w tym 129 (51K,78M) uczniów niepełnosprawnych, uczęszczających do 10 szkół prowadzących kształcenie ogólne poprzez wdrożenie kompleksowych programów indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
4.4 Poprawa dostępności, funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez świadczenia na rzecz miasta	Zarząd Budynków Mieszkalnych w Koszalinie	2019-2023	Projekt w trakcie realizacji	-	Projekt wykazuje komplementarność funkcjonalną, stanowi uzupełnienie działań o charakterze społecznym wskazanych do realizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Koszalina na lata 2017-2026: 4.2, 4.3, 2.1, 3.1, 5.1. 4.4. W programie pn.: „Rewitalizacja parku im. Tadeusza Kościuszki oraz termomodernizacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 26 i 28 oficyna A, B w celu odtworzenia funkcji społecznych, infrastrukturalnych i przestrzennych” brało udział trzy osoby.

Tytuł projektu	Podmiot	Termin realizacji	Status projektu	Proponowane zmiany	Uzasadnienie
					Odpracowano 12 godzin porządkując tereny zielone. Prace polegały na: - zmiataaniu alejek parkowych, - myciu ławek parkowych, - ręcznym zbieraniu zanieczyszczeń przy ławkach, - grabieniu skoszonej trawy. Powyższe prace będą kontynuowane w okresie wiosennym, letnim i jesiennym. Ponadto realizowano projekt poprzez porządkowanie części wspólnych nieruchomości przy ulicy Marszałka Józefa Piłsudskiego 26 i 28 oficyna A i B w okresie od 01.07.2021 do 31.12.2021.
5.1 Park im. Tadeusza Kościuszki w Koszalinie miejscem nauczania metodą obserwacji i eksperymentu	Gmina Miasto Koszalin	2019-2023	Projekt w trakcie realizacji	-	Projekt wykazuje komplementarność funkcjonalną, stanowi uzupełnienie działań o charakterze społecznym wskazanych do realizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Koszalina na lata 2017-2026: 4.2, 4.3, 2.1, 3.1, 5.1. 4.4.
5.2 Modernizacja Parku im. Tadeusza Kościuszki przy Bibliotece	Zarząd Dróg i Transportu w Koszalinie	2019-2023	Projekt w trakcie realizacji	-	Projekt „Rewitalizacja parku im. T. Kościuszki oraz termomodernizacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Piłsudskiego 26 i 28 oficyna A,B w celu odtworzenia funkcji społecznych, infrastrukturalnych i przestrzennych”, którego elementem składowym było zadanie rewitalizacji parku im. T. Kościuszki jest w trakcie realizacji. Projekt polega na rewitalizacji Parku im. T. Kościuszki oraz termomodernizacji budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Piłsudskiego 26 i 28 (oficyna A i B). Przedsięwzięcia te zostały ujęte na liście Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Koszalina na lata 2017-2026, w ramach zadań 4.4., 5.1., 5.2.

Tytuł projektu	Podmiot	Termin realizacji	Status projektu	Proponowane zmiany	Uzasadnienie
					Projekt złożony 28 lutego 2019 r. decyzją Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 30 października 2019 r. otrzymał dofinansowanie z EFRR (55%) i BP (10%) w wysokości 3 914 064,18 zł z działania 9.3 RPO WZ pn. „Rewitalizacja parku im. T. Kościuszki oraz termomodernizacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych przy ul. Piłsudskiego 26 i 28 oficyna A,B w celu odtworzenia funkcji społecznych, infrastrukturalnych i przestrzennych”. Zadanie Rewitalizacji parku im. T. Kościuszki zostało zakończone w dniu 5.11.2021 r. – zgodnie z protokołem odbioru końcowego RPZP.09.03.00-32-0081/19-04, podpisanym w dniu 14.01.2022 r. kwota dofinansowania dla projektu wynosi 3 587 710,97 zł, w tym wydatki z EFRR 3 035 755,44 zł i BP 551 955,53 zł.
Projekty uzupełniające					
1. Adaptacja mieszkania z zasobów Gminy z przeznaczeniem na mieszkanie chronione/wspierane dla osób niesamodzielnych, w tym m.in. niepełnosprawnych, przewlekle somatycznie chorych, bezdomnych i zagrożonych bezdomnością	Gmina Miasto Koszalin/Centrum Usług Społecznych, Zarząd Budynków Mieszkalnych	2018-2020	Brak realizacji	Odstąpienie od realizacji	Nie pozyskano wsparcia zewnętrznego na realizację projektu. Podmiot realizujący projekt przekazał informację nt. odstąpienia od realizacji.
2. Utworzenie kompleksu rehabilitacyjno-mieszkalnego dla osób z autyzmem i niepełnoprawnością sprzężoną	Koszalińskie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Autystycznym, ul. Morska 2, 75-950 Koszalin	2018-2019	Niezrealizowany, ale podmiot deklaruje potrzebę i chęć realizacji	Wydłużenie terminu	Projekt nie został zrealizowany w powodu braku pozyskania obiektu na planowaną placówkę. Podmiot podtrzymuje chęć oraz potrzebę realizacji ze względu na deficyt rozwiązań związanych z rehabilitacją osób z autyzmem i niepełnosprawnością. Trudności w realizacji związane są z brakiem możliwości finansowania, w tym kredytowania inwestycji przez organizację pozarządową.

Tytuł projektu	Podmiot	Termin realizacji	Status projektu	Proponowane zmiany	Uzasadnienie
3. Rewitalizacja podwórzy	Zarząd Budynków Mieszkalnych w Koszalinie	2018-2021	Zrealizowany częściowo	Wydłużenie terminu	Częściowo zagospodarowano podwórza przy ul. Heleny Modrzejewskiej 37-43, ul. Lutyków 1-9, ul. Lechickiej 3-5, Krakusa i Wandy 1-9.
4. Modernizacja zabytkowych parków miejskich	Zarząd Dróg i Transportu w Koszalinie	2018-2020	Projekt w trakcie realizacji	Wydłużenie terminu	Zrealizowano częściowo modernizację tzw. Bulwarów Młyńskich w ramach projektu pn. „Bulwary Młyńskie - Rewitalizacja terenu pomiędzy ul. Młyńską, Batalionów Chłopskich do rzeki Dzierżęcinki, stworzenie nowej przestrzeni miejskiej z widokiem na dawny Pałac Młynarza”. Zadanie zrealizowane w ramach Koszalińskiego Budżetu Obywatelskiego. W latach 2018-2021 przeprowadzono modernizację koszalińskiego Amfiteatru im. Ignacego Jana Paderewskiego, w ramach projektu Interreg Va „Park rekreacyjno-kulturowy w Neubrandenburgu i Koszalinie” oraz wyposażono w nowoczesny sprzęt techniczny ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu. W latach 2020-2021 przeprowadzono rewitalizację części Parku Pomorskich „B”, obejmującą remont części alejek parkowych, budowę nowego oświetlenia, wymianę elementów małej architektury.
5. Przebudowa targowiska miejskiego przy ul. Połczyńskiej	Gmina Miasto Koszalin	2017-2020	Projekt w trakcie realizacji	Wydłużenie terminu	W ramach dotychczasowych działań przygotowano koncepcję oraz dokumentację techniczną dla przebudowy targowiska. Wykonano w niedużym zakresie prace porządkowe i drogę dojazdową. Projekt będzie realizowany w terminie 2024-2025. Na ten okres ujęto realizację w WPF.
6. Targi Młyńskie nad Dzierżęcinką	Muzeum w Koszalinie	2018-2020	Brak realizacji	Odstąpienie od realizacji	Muzeum w Koszalinie wskazuje na brak zabezpieczenia środków finansowych dla projektu w WPF i tym samym złożyło deklarację odstąpienia od realizacji projektu.

Tytuł projektu	Podmiot	Termin realizacji	Status projektu	Proponowane zmiany	Uzasadnienie
7. Termomodernizacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych ZBM	Zarząd Budynków Mieszkalnych w Koszalinie	2018-2020	Brak realizacji	Wydłużenie terminu	Nie zrealizowano projektu ze względu na brak środków. Podmiot podtrzymuje chęć realizacji projektu.
8. Remont generalny budynków mieszkalnych wielorodzinnych	Wspólnota Mieszkaniowa Nieruchomości przy ul. Armii Krajowej 9 z siedzibą Zarządu 75-137 Koszalin, ul. Szczecińska 32C Spółdzielnia Mieszkaniowa „Jutrzenka” ul. Szeroka 24, 75-950 Koszalin Wspólnota Mieszkaniowa przy ul. Młyńskiej 62 w Koszalinie z siedzibą Zarządu Budynków Mieszkalnych w Koszalinie ul. Połczyńska 24, 75-815 Koszalin Wspólnota Mieszkaniowa przy ul. Jana z Kolna 22 w Koszalinie z siedzibą Zarządu Budynków Mieszkalnych w Koszalinie ul. Połczyńska 24, 75-815 Koszalin	2018-2020	Projekt w trakcie realizacji	Wydłużenie terminu	Projekt zrealizowany częściowo. Zrealizowano inwestycje w budynku przy ul. Młyńskiej 62 (termomodernizacja, remont elewacji, drzwi wejściowych, klatki schodowej). W odniesieniu do budynku przy ul. Jana z Kolna 22, nie wyłoniono wykonawcy, planowany termin realizacji to lata 2022-2023.
9. Doprowadzenie centralnej wody użytkowej do mieszkań i likwidacja gazowych podgrzewaczy wody	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Jutrzenka”, ul. Szeroka 24, 75-950 Koszalin Wspólnota Mieszkaniowa przy ul. Bałtyckiej 36 - 42 w Koszalinie z siedzibą 75-950 Koszalin ul. Bałtycka 2	2018-2021	Zrealizowany w dużym zakresie	Wydłużenie terminu	Zrealizowano inwestycje w odniesieniu do lokalizacji: ul. Zwycięstwa 97-99, ul. Szeroka 22, 26-44, 46-56, 23-33, ul. Zakole 6-24. Nie zrealizowano inwestycji w odniesieniu do lokalizacji: ul. Bałtycka 36-42, 9-33.

Tytuł projektu	Podmiot	Termin realizacji	Status projektu	Proponowane zmiany	Uzasadnienie
	Wspólnota Mieszkaniowa przy ul. Bałtyckiej 9 - 33 w Koszalinie z siedzibą 75-950 Koszalin ul. Bałtycka 2				
10. Wykorzystanie turystycznego i kulturowego potencjału Koszalińskiej Kolei Wąskotorowej	Koszalińska Kolej Wąskotorowa, ul. Kolejowa 4, 75-108 Koszalin	2019-2022	Niezrealizowany ale będzie realizowany	Wydłużenie terminu	Projekt wpisuje się w założenia rozwoju funkcji turystycznej m. in. w ramach ZIT KKBOF. Do tej pory nie udało się zrealizować zakładanych inwestycji ze względu na brak środków. Koszalińska Kolej Wąskotorowa działa w oparciu o własne zasoby. Widoczny jest stały wzrost zainteresowania mieszkańców i turystów. W 2021 roku przewieziono około 11 tys. osób, przewiduje się, że w 2022 roku będzie to 20 tys. osób. Planuje się zwiększyć częstotliwość przejazdów w okresie wakacyjnym. Jednocześnie problemem jest zły stan infrastruktury, który zagraża dalszej działalności kolei.
11. „Zaczarowany Domek” otwarty dla wszystkich	Zaczarowany Domek Prywatne Przedszkole Ekologiczno-Językowe ul. Krucza 8, 75-408 Koszalin	2018	Projekt w trakcie realizacji	Wydłużenie terminu	Projekt został zrealizowany w oparciu o środki własne w zakresie utworzenia dziecięcego (rodzinnego) centrum. W budynku zlokalizowane jest przedszkole i żłobek. Nie zrealizowano części projektu zakładającej rozwinięcie funkcji społecznej przestrzeni otaczającej obiekt, w tym zagospodarowania przyległego terenu poprzez urządzenie bezpiecznego placu zabaw dla dzieci i zieleni o funkcji edukacyjno-ekologicznej. Podmiot deklaruje chęć wdrożenia wskazanych funkcji przestrzeni.
12. Poprawa bezpieczeństwa drogowego i usprawnienie układu komunikacyjnego poprzez modernizację ulic	Zarząd Dróg i Transportu w Koszalinie	2018-2022	Projekt w trakcie realizacji	Wydłużenie terminu	Projekt został zrealizowany w niedużym zakresie. Realizacja dotyczyła w 2021 r. częściowo odcinka od ul. Monte Cassino do ul. M.J. Piłsudskiego.

Tytuł projektu	Podmiot	Termin realizacji	Status projektu	Proponowane zmiany	Uzasadnienie
					Pozostałe elementy projektu ze względu na brak środków finansowych nie była realizowana.
13. Infrastruktura ekonomii społecznej	Fundacja Nauka dla Środowiska ul. Raclawicka 15-17 75-620 Koszalin FUNDACJA "POKOLORUJ ŚWIAT" w Koszalinie ul. Waryńskiego 13/1 75-541 Koszalin	2019-2020	Brak realizacji	Odstąpienie od realizacji	Projekt ten nie został zrealizowany i zakończył się na etapie pomysłu. Fundacja w partnerstwie z Politechniką Koszalińską zrealizowała wcześniej projekt z Programu Interreg "Pt. Friendly House" w zakresie przygotowania koncepcji i możliwości technicznych stworzenia takiego budynku. Jednocześnie nie doszło do wdrażania dalszych etapów. Fundacja podkreśla, iż nie było żadnych informacji i rozmów z Urzędem Miejskim w Koszalinie na temat potencjalnej realizacji, czy też przygotowania dokumentacji, jak również współpracy przy tym działaniu.
14. Modernizacja obiektu zabytkowego przy Pl. Wolności 4 z przeznaczeniem na rozbudowę infrastruktury ekonomii społecznej	Monolith Group Sp. z o.o. Krzysztof Ziejewski	2018-2020	Brak realizacji	Odstąpienie od realizacji	Podmiot, który zgłosił projekt do realizacji sprzedał wskazany budynek i projekt nie jest już aktualny.
15. Modernizacja kaplicy Św. Gertrudy	Parafia Ewangelicko-Augsburska Jezusa Dobrego Pasterza w Koszalinie ul. Połczyńska 1, 75-802 Koszalin	2018	Brak realizacji	Odstąpienie od realizacji w przypadku braku wsparcia finansowego ze strony Miasta	Projekt nie został zrealizowany ze względu na brak środków finansowych. Parafia podkreśla brak wsparcia ze strony Miasta na ratowanie i zachowanie zabytków w Koszalinie, w tym także brak wsparcia dla przedmiotowego projektu. Podkreślono również niewystarczającą komunikację i współpracę z Konserwatorem Zabytków.

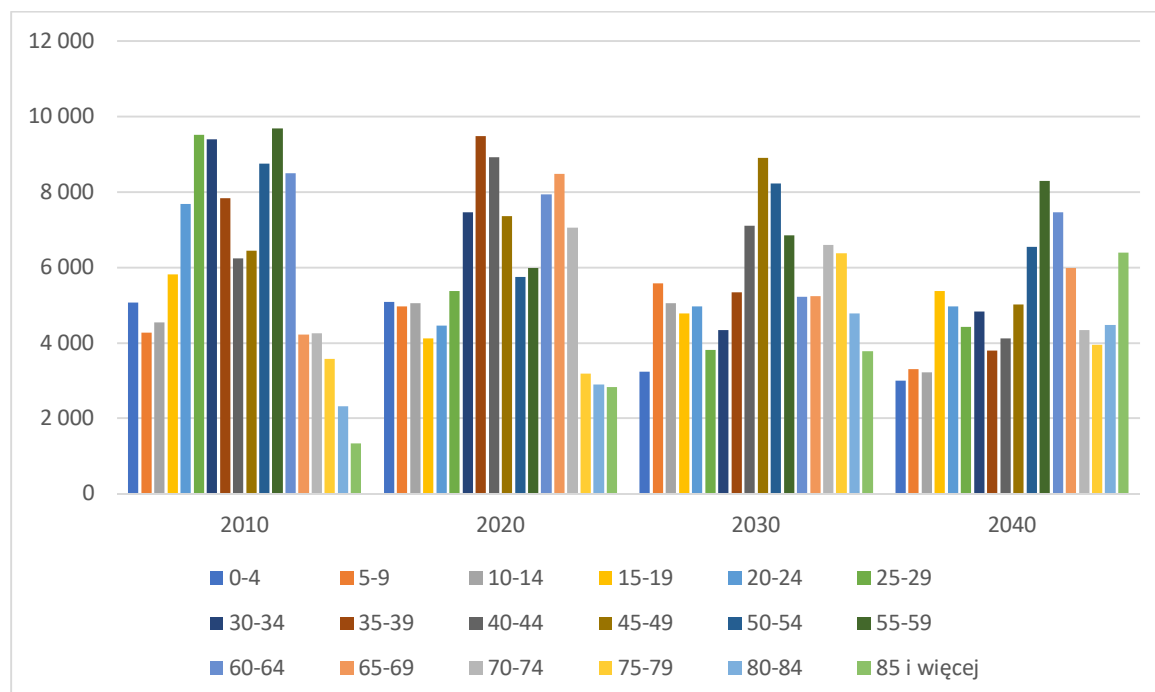
3. Ocena aktualności problemów i zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji w Koszalinie

Sytuacja demograficzna

Opisując sytuację demograficzną obszaru rewitalizacji w Koszalinie należy podkreślić, iż jest ona wypadkową sytuacji demograficznej całego miasta, regionu oraz kraju. Zmiany demograficzne na obszarze rewitalizacji związane są przede wszystkim ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa, odpływem migracyjnym osób w wieku produkcyjnym, a w przyszłości coraz mocniej determinowane będą przez przewagę zgonów nad urodzeniami. Należy bowiem podkreślić, iż obszar rewitalizacji w Koszalinie to przestrzeń, w której znaczny odsetek stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym. Jednocześnie trudno mierzalne są zjawiska związane z wynajmem mieszkań dla osób niemeldujących się w mieście.

W strukturze wiekowej mieszkańców Koszalina widoczne w 2020 roku były dwa wyższe demograficzne, w tym tzw. powojenny wyż demograficzny oraz powiązany z nim, jako następne pokolenie, wyż lat 70-tych XX wieku. W strukturze wiekowej brak jest jednocześnie kolejnego wyżu, a liczba młodych osób jest wyraźnie niższa od tej z wyżów demograficznych. Będzie to determinować sytuację demograficzną w ciągu najbliższych dekad, którą kształtować będzie wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym, spadająca liczba i udział ludności w wieku produkcyjnym, a docelowo spadek liczby mieszkańców miasta.

Wykres 2. Prognoza demograficzna dla Koszalina

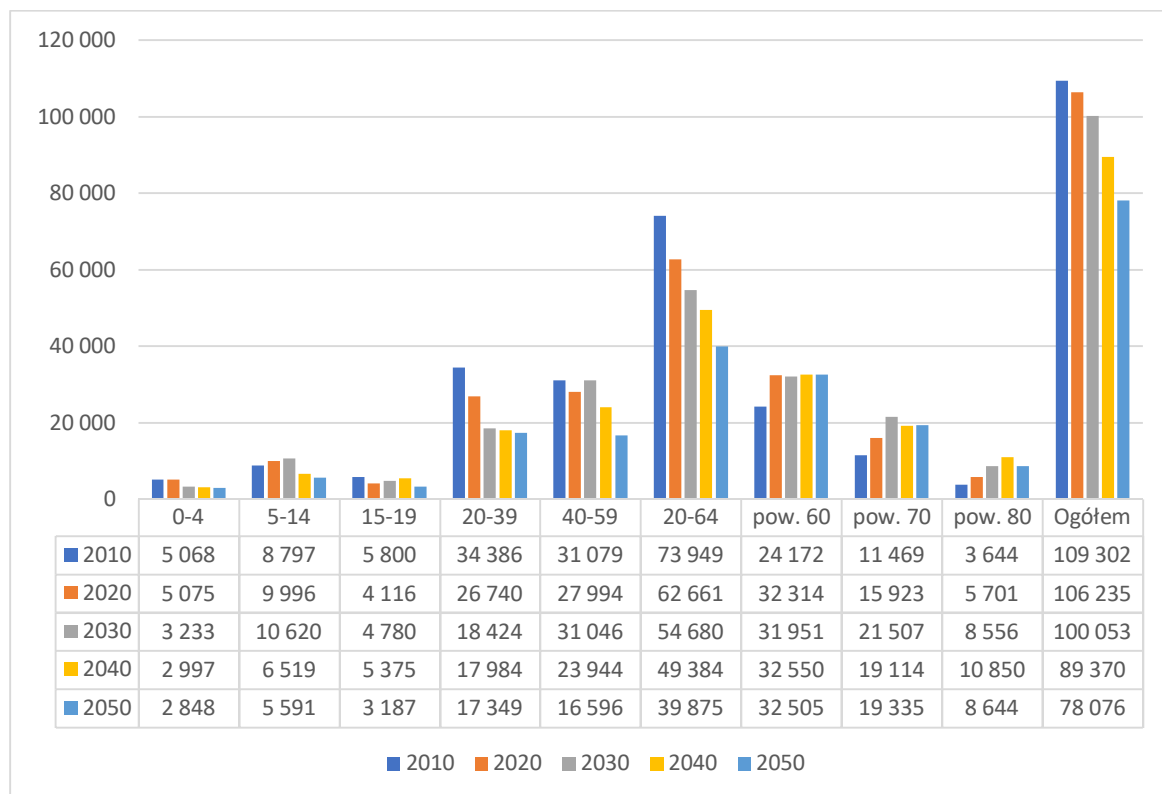
Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS

Wg danych GUS w 2020 roku w Koszalinie było 106 235 mieszkańców. Liczba mieszkańców w porównaniu do 2010 roku spadła z poziomu 109 302 osób. Zmniejszanie się ludności widoczne było

również w kolejnym roku. Wg stanu na dzień 31 grudnia 2021 roku Koszalin liczył 104 994 mieszkańców.

Prognoza demograficzna, która bazuje na algorytmie zmian dla okresu 2010/2020 oraz uwzględnia przesunięcia kategorii grup wieku i migrację, wskazuje, że liczba mieszkańców Koszalina będzie systematycznie się zmniejszać. Do 2030 roku spadek liczby mieszkańców miasta będzie umiarkowany, w 2030 roku Koszalin może liczyć około 100 tys. mieszkańców. W kolejnych dekadach spadek liczby ludności miasta może być jeszcze większy, co związane jest przede wszystkim ze zjawiskami naturalnymi. W 2050 roku, przy utrzymaniu niskich wskaźników urodzeń oraz niekorzystnego salda migracji liczba mieszkańców Koszalina może wynieść około 78 tysięcy.

Wykres 3. Stan liczby ludności Koszalina w perspektywie 2050 roku

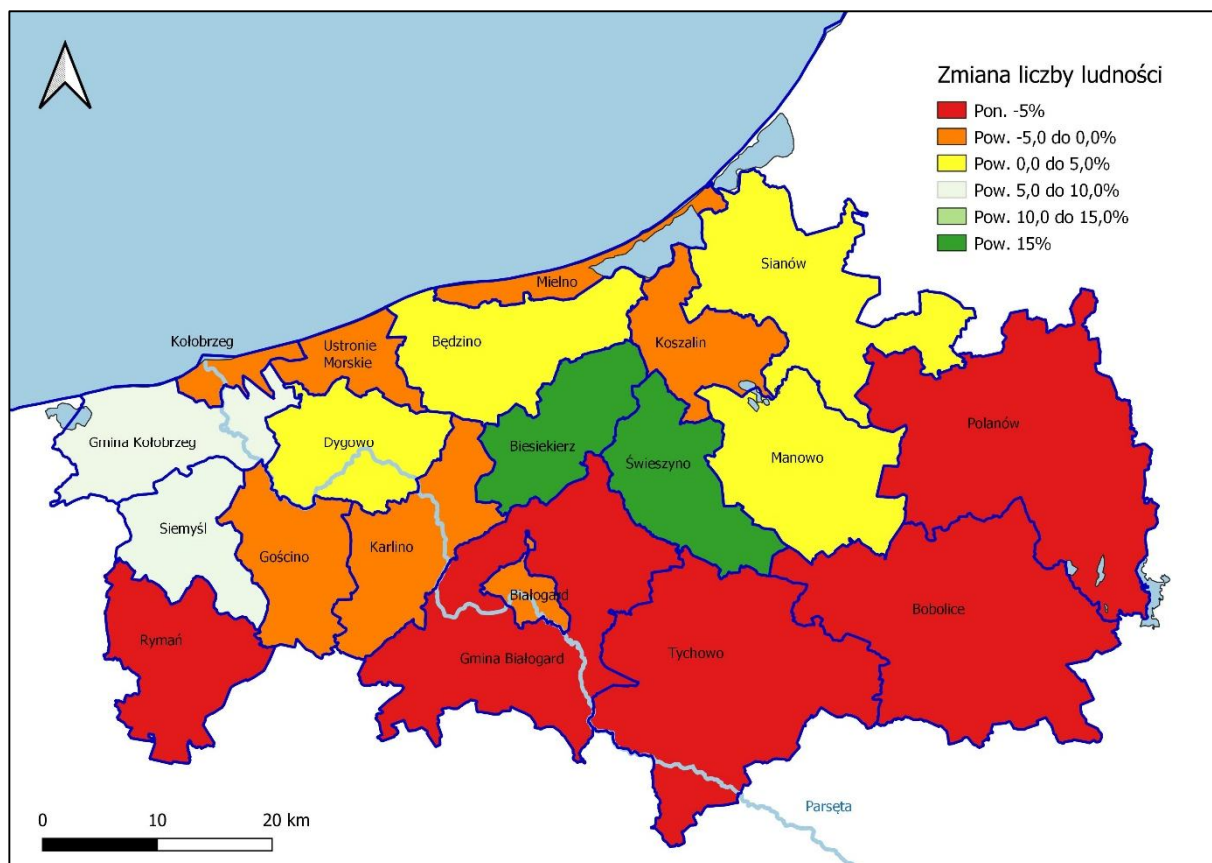

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS

Opisując sytuację demograficzną Koszalina i obszaru rewitalizacji warto spojrzeć poza granice miasta. Zmiany liczby ludności dla Koszalińsko-Kołobrzieszko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego (dalej KKBOF) wskazują na dynamiczne zmiany w wymiarze funkcjonalnym. Widoczny był znaczny przyrost ludności gmin podmiejskich względem Koszalina, w szczególności w gminach Biesiekierz oraz Świeszyno. Jednocześnie widoczny był znaczny ubytek ludności gmin z dalszego sąsiedztwa Koszalina, takich jak Polanów, Bobolice, Tychowo.

Zmiany zaludnienia w gminach podmiejskich są typowym zjawiskiem suburbanizacji, czyli związane są z przeprowadzką mieszkańców miasta na tereny pod miastem. To zjawisko widoczne było w znacznej skali w sąsiedztwie Koszalina. Jednocześnie Koszalin dysponujący na tle subregionu względnie dobrą dostępnością do zasobów mieszkaniowych (także tych na wynajem) oraz dostępem do rynku pracy, był miejscem migracji mieszkańców gmin z dalszego sąsiedztwa.

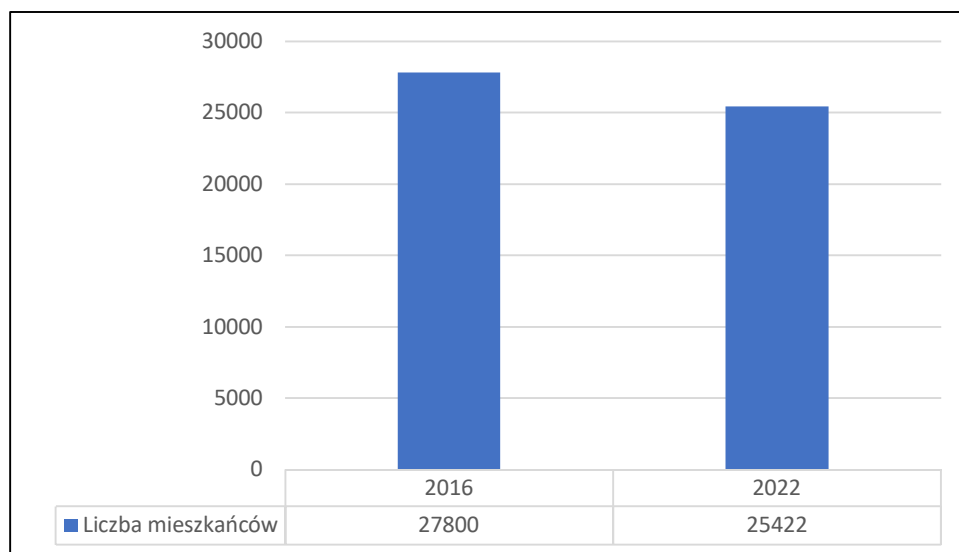
Mapa 1. Zmiany liczby ludności KKBOF w okresie od 2010 do 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wg danych Urzędu Miejskiego w Koszalinie w 2022 roku na obszarze rewitalizacji mieszkało 25,5 tys. mieszkańców. Oznacza to znaczny spadek liczby mieszkańców (obliczenia obarczone są błędem ze względu na poziom agregacji danych do poziomu całych ulic). W 2016 roku obszar rewitalizacji w Koszalinie liczył około 27,8 tys. mieszkańców.

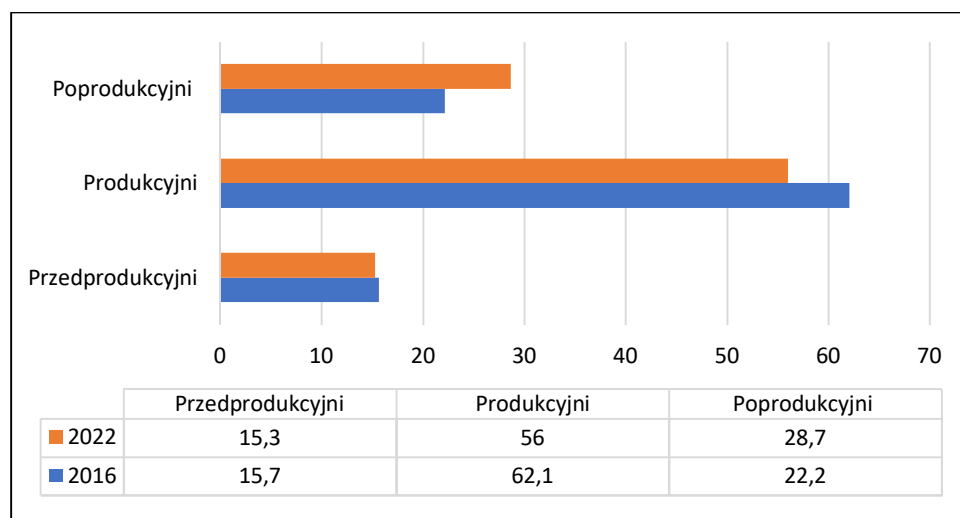
Wykres 4. Zmiana liczby mieszkańców OR w latach 2016 i 2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Koszalinie

Na obszarze rewitalizacji w Koszalinie zachodziły dynamiczne zmiany w strukturze wiekowej. Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym zwiększył się z poziomu 22,2% w 2016 roku do 28,7% w 2022 roku. W tym samym czasie odnotowano spadek odsetka ludności w wieku produkcyjnym z poziomu 62,1% do 56,0%. Wg danych GUS odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym dla Koszalina wynosił 27,2%.

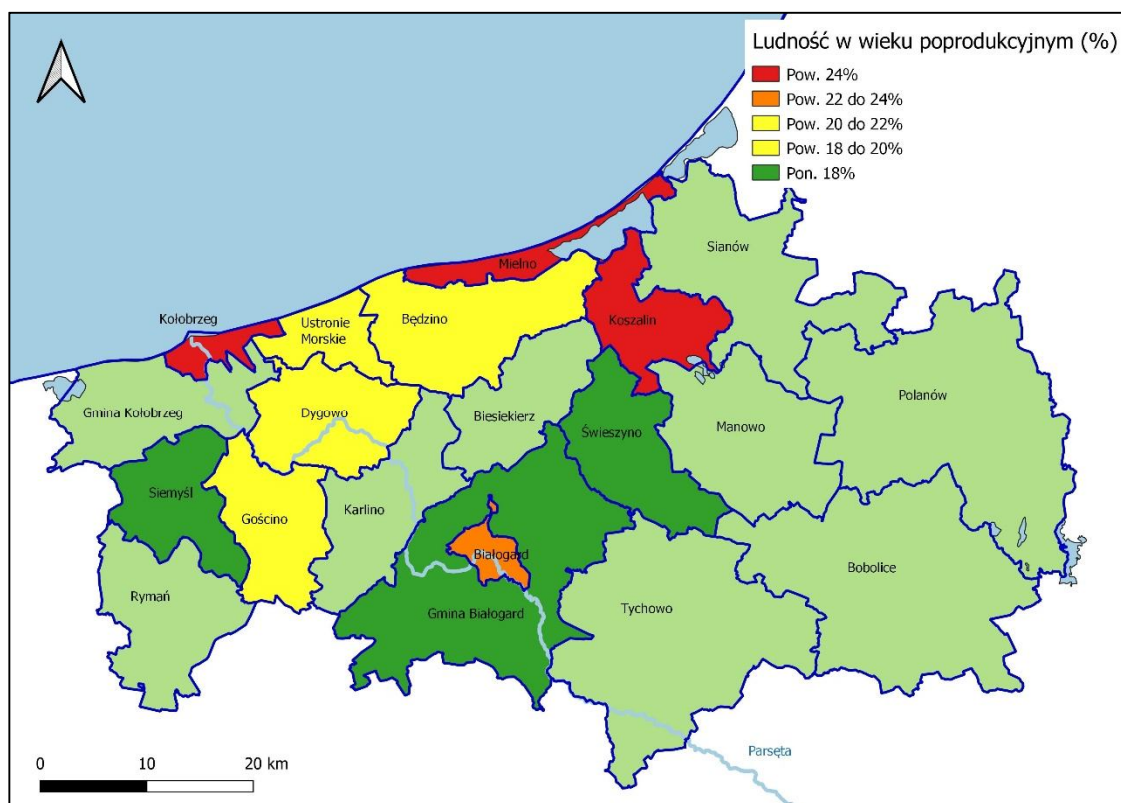
Wykres 5. Zmiana struktury demograficznej OR w latach 2016 i 2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Koszalinie

Koszalin na tle gmin z KKBOF charakteryzował się jednym z najwyższych wskaźników odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym (obok gminy Mielno oraz miasta Kołobrzeg).

Mapa 2. Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym na obszarze KKBOF w 2020 roku

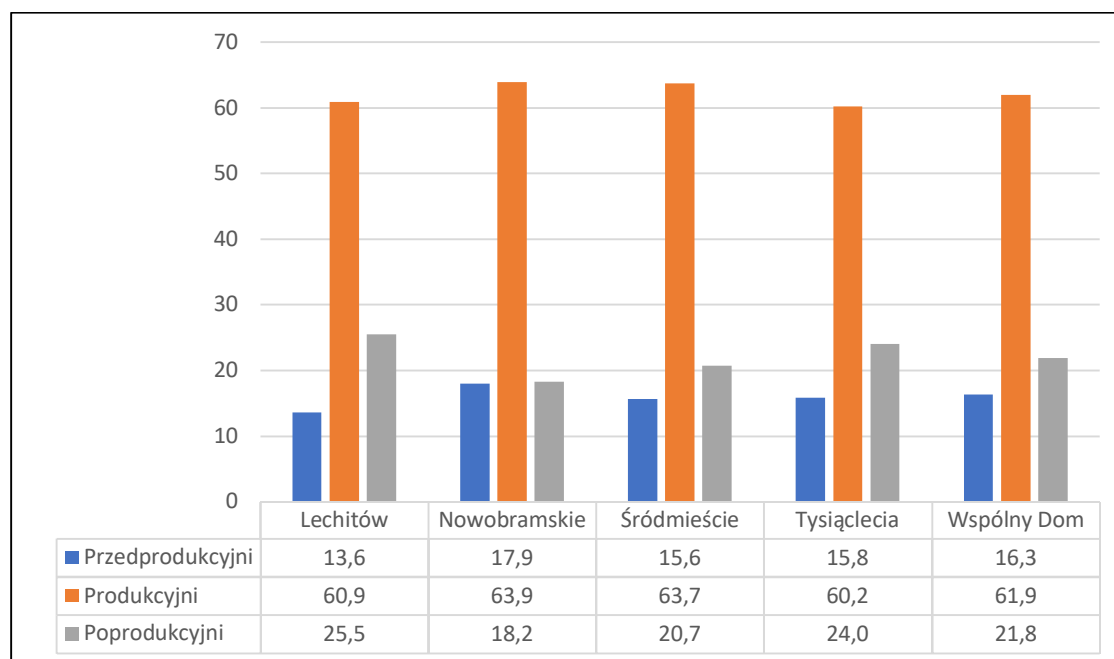

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Powyższe dane wskazują, że Koszalin jest miastem dynamicznie się starzejącym. Odptyw migracyjny osób w wieku produkcyjnym powoduje, że odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym rośnie jeszcze szybciej. Zjawisko to jest również widoczne na obszarze rewitalizacji. Jednocześnie należy podkreślić, iż centralna część miasta to przestrzeń o istotnych walorach do zamieszkania z perspektywy osób starszych. Jej atutem jest przede wszystkim bliskość do usług publicznych.

Na etapie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji zauważano, że struktura ludności według ekonomicznych grup wieku kształtuje się na podobnym poziomie w obszarze rewitalizacji jak średnia dla całego miasta. Problem starzenia się społeczeństwa nasilony był w południowej części obszaru rewitalizacji, należącej do t.z. Lechitów.

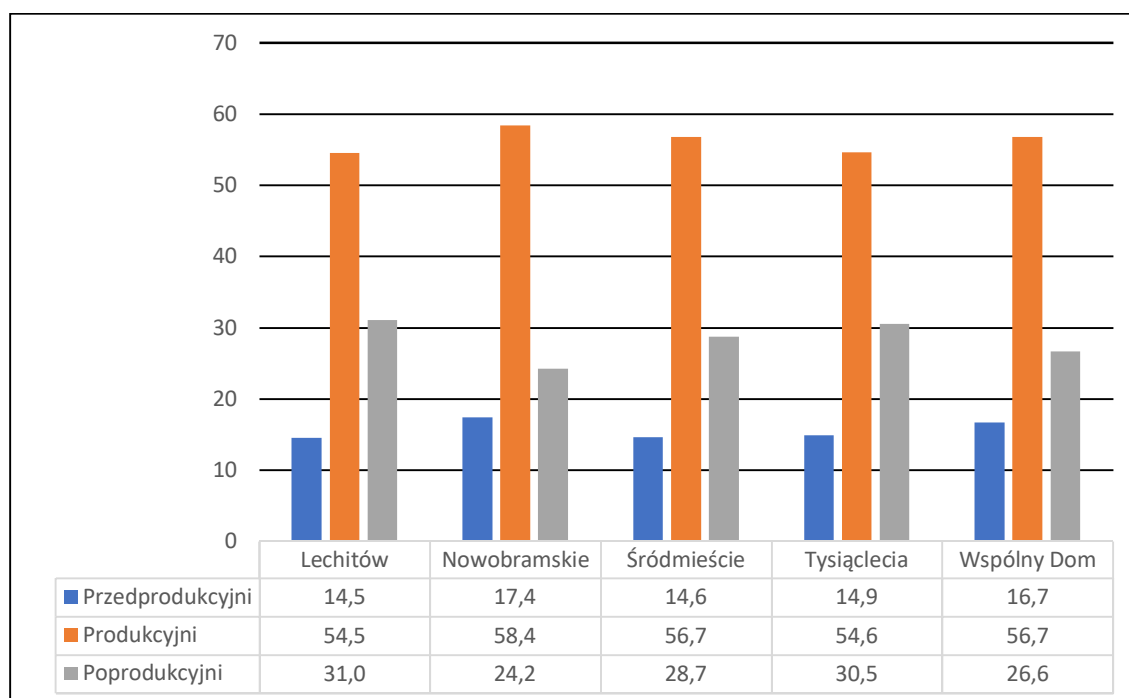
Wykres 6. Struktura demograficzna obszaru rewitalizacji w Koszalinie w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Koszalinie

Oceniając strukturę demograficzną poszczególnych osiedli (jednostek) tworzących obszar rewitalizacji w 2022 roku należy podkreślić, iż zjawisko starzenia się społeczeństwa dotyka praktycznie całego obszaru. Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym przekraczający 30% odnotowano dla osiedli Lechitów (31,0%) oraz Tysiąclecia (30,5%). Odsetek przekraczający średnią dla miasta odnotowano dla osiedla Śródmieście (28,7%). Warto zwrócić uwagę na znaczny wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym w każdej jednostce pomiędzy 2016 a 2022 rokiem.

Wykres 7. Struktura demograficzna obszaru rewitalizacji w Koszalinie w 2022 roku

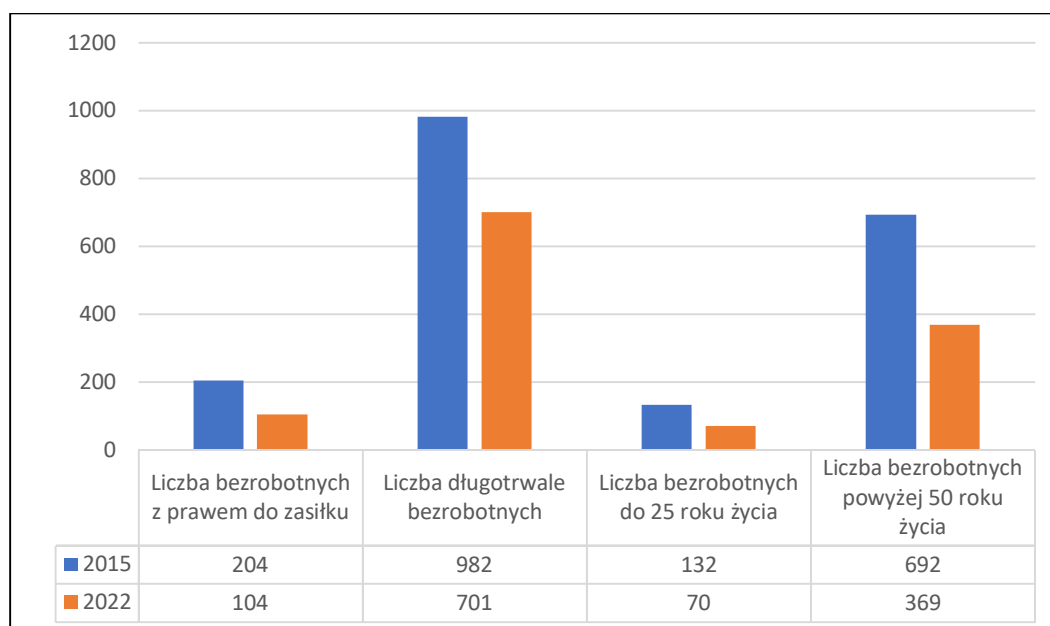

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Koszalinie

Sytuacja na rynku pracy

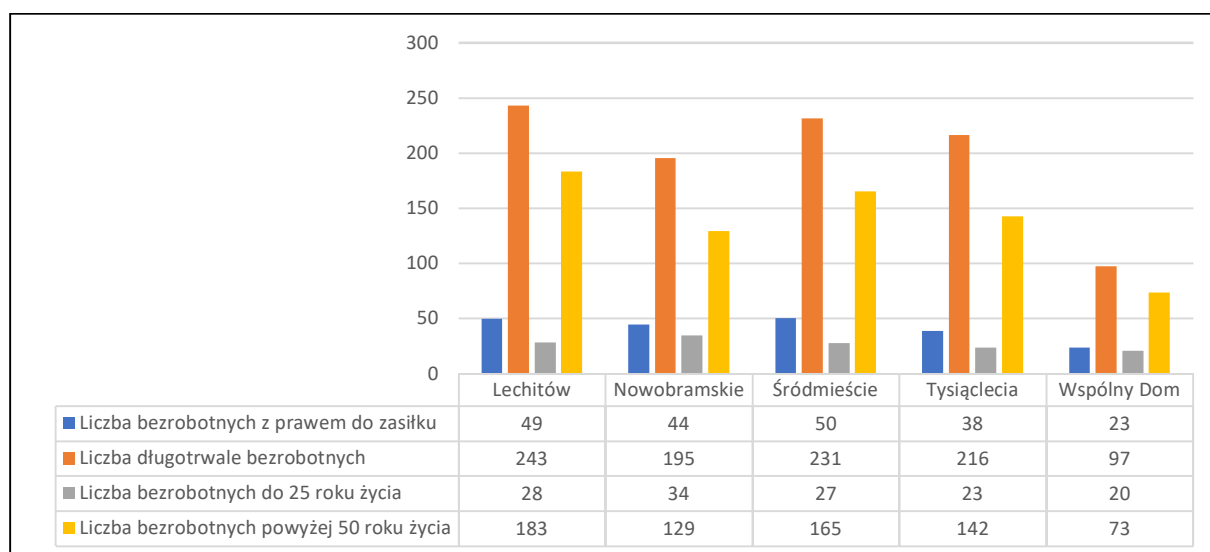
Na etapie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji zjawisko bezrobocia określono jako jedno ze zjawisk kryzysowych. Jednym z ważniejszych problemów rynku pracy na obszarze rewitalizacji było niskie wykształcenie lub brak kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych. Szczególnym problemem zjawiska bezrobocia było długotrwałe bezrobocie oraz bezrobocie wśród osób w wieku 50+.

Wykres 8. Liczba osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji w 2016 i 2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Koszalin

Wykres 9. Liczba osób bezrobotnych obszarze rewitalizacji w Koszalinie w 2015 roku

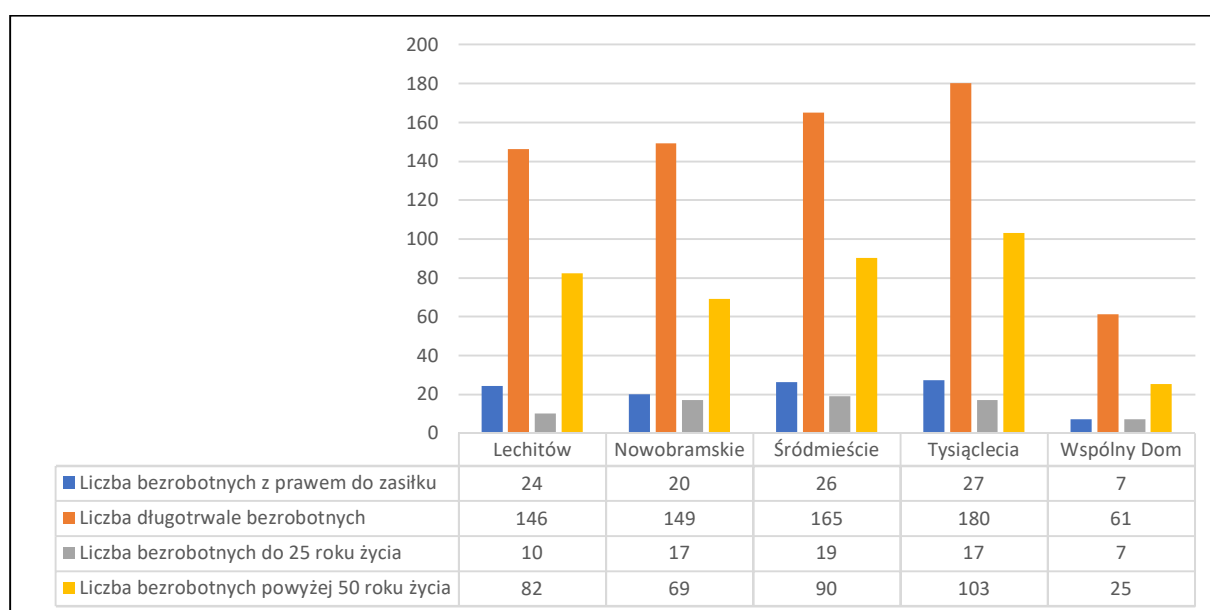

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Koszalin

Dane PUP w Koszalinie wskazują na zmniejszenie się liczby osób bezrobotnych, choć spadek liczby długotrwale bezrobotnych nie był szczególnie znaczący. Warto przy tym odnotować większą skalę ubytku osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia oraz marginalne zjawisko bezrobocia wśród osób do 25 roku życia. Opisanie wyżej zjawiska dotyczyły wszystkich jednostek terytorialnych na obszarze rewitalizacji.

Warto przy tym zauważyć, iż spadek liczby bezrobotnych powyżej 50 roku życia zbiegł się w czasie ze znacznym odpływem z rynku pracy osób przechodzących na emerytury. Widoczne jest to m.in. w danych demograficznych wskazujących na zmniejszenie się odsetka ludności w wieku produkcyjnym. Korzystna sytuacja na rynku pracy wpływała również na dostępność miejsc pracy dla młodych mieszkańców.

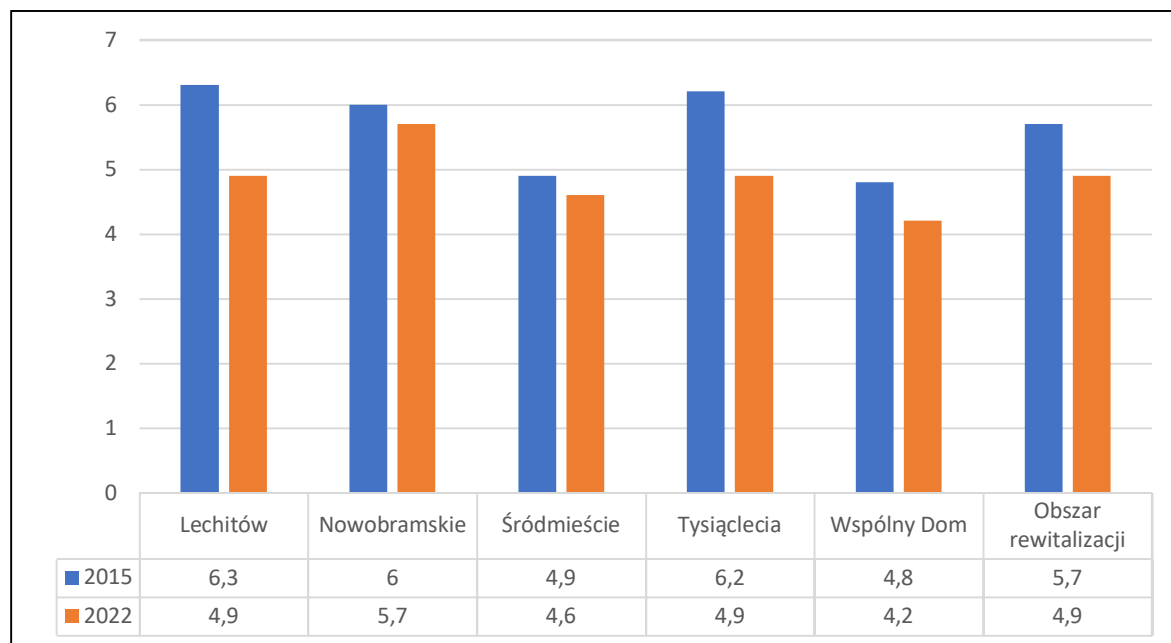
Wykres 10. Liczba osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji w Koszalinie w 2022 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Koszalin

Umiarkowany spadek liczby osób długotrwale bezrobotnych potwierdzają dane udziału długotrwale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w Koszalinie. Pomiędzy 2015 a 2022 rokiem udział ten spadł z poziomu 5,7% do 4,9%. Najwyższy w 2022 roku był na osiedlu Nowobramskie i wynosił 5,7%. W tej jednostce odnotowano również najmniejszą dynamikę spadku zjawiska długotrwałego bezrobocia.

Wykres 11. Udział długotrwale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze rewitalizacji w Koszalinie (%)

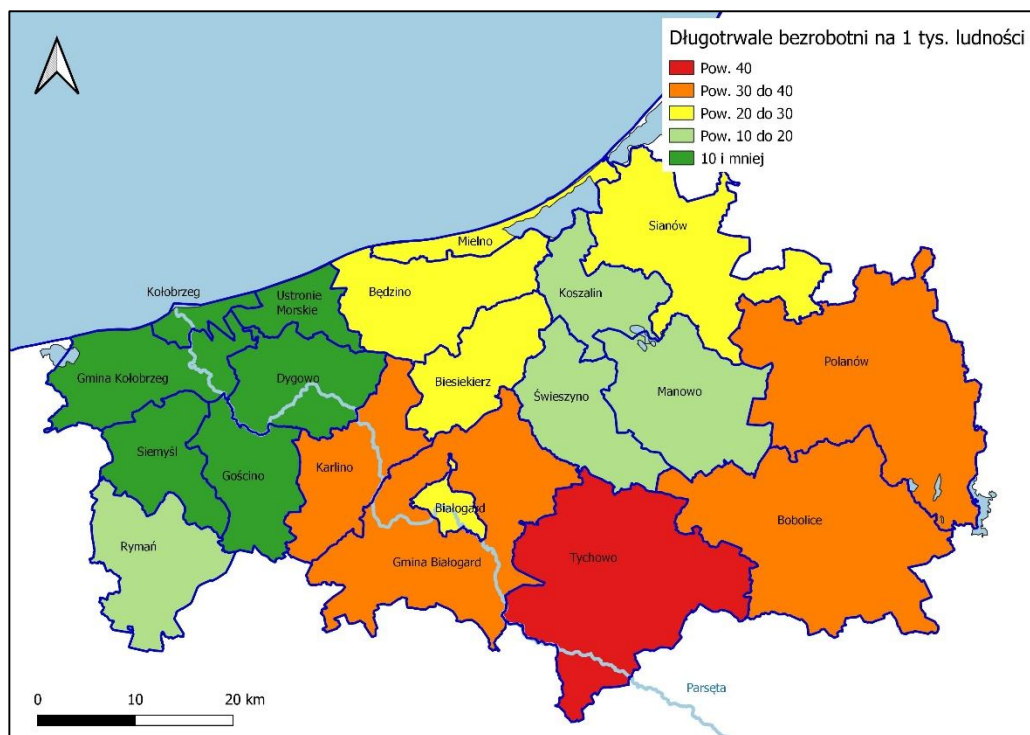

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Koszalin

Próbując ocenić skalę zjawiska długotrwałego bezrobocia na tle miasta oraz regionu wykorzystano wskaźnik liczby osób długotrwale bezrobotnych na 1 tys. mieszkańców. Wskaźnik ten dla obszaru rewitalizacji w 2022 roku wynosił 27,57 osób, dla Koszalina wskaźnik ten wynosił 16,07 osób. Oznacza to, że obszar rewitalizacji charakteryzował się umiarkowaną koncentracją zjawiska długotrwałego bezrobocia na tle miasta.

Jednocześnie skala długotrwałego bezrobocia na obszarze rewitalizacji na tle gmin obszaru KKBOF była umiarkowana, porównywalna z miastem Białogard (27,39), ale już wyraźnie niższa od danych dla gminy Tychowo (44,51).

Mapa 3. Długotrwałe bezrobotni na obszarze KKBOF w 2020 roku

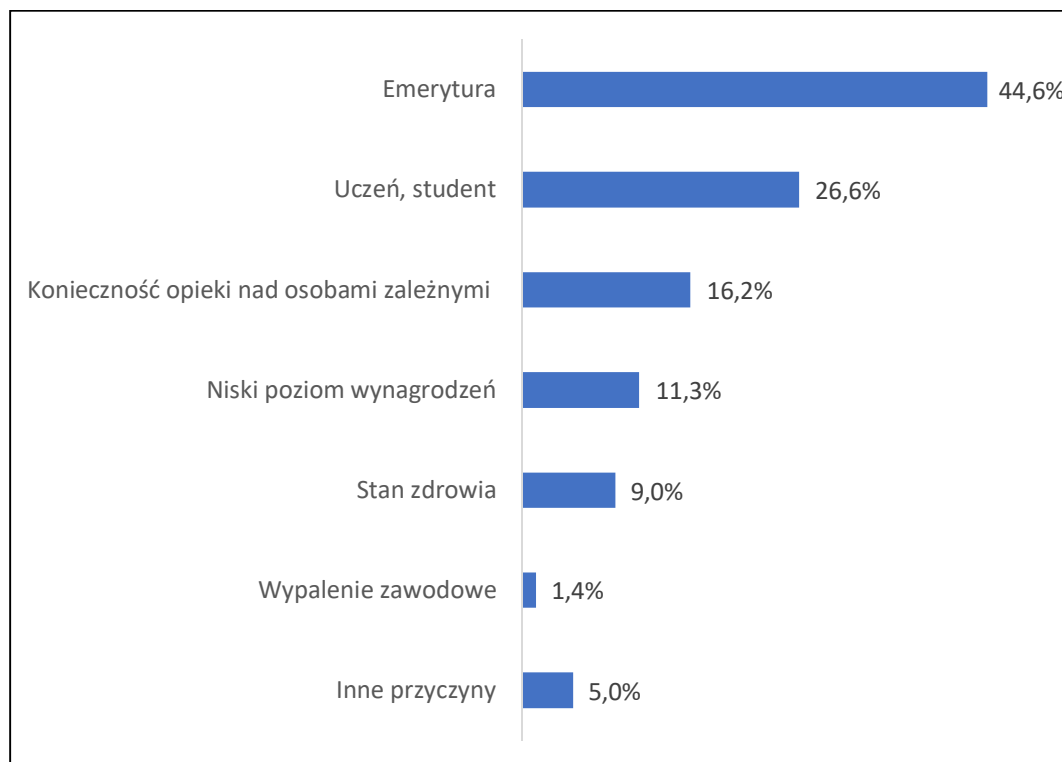
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wiedzy nt. przyczyn braku aktywności na rynku pracy, pomimo poprawy sytuacji gospodarczej, dostarczają wyniki badań ankietowych z dorosłymi mieszkańcami obszaru rewitalizacji w Koszalinie, które przeprowadzono w marcu 2022 roku na próbie 510 osób.

Badanie osób zamieszkujących na obszarze rewitalizacji zrealizowane zostało metodą ilościową, z zastosowaniem techniki indywidualnych wywiadów kwestionariuszowych PAPI. Polega ona na zbieraniu danych w oparciu o standaryzowany kwestionariusz wywiadu przez specjalnie przeszkolonych ankieterów, udających się pod wskazane adresy i prowadzących wywiady z osobami dobranymi według klucza losowego.

Wśród badanych, 43,5% nie było aktywnych na rynku pracy, co odpowiada mniej więcej strukturze wiekowej badanych, która to w największym stopniu determinowała aktywność zawodową (przyp. na obszarze rewitalizacji prawie 30% to osoby w wieku poprodukcyjnym). W związku z tym pierwsze dwie przyczyny braku aktywności zawodowej to emerytury (44,6%) oraz nauka (26,6%). Dopiero trzecia w kolejności odpowiedź wskazuje na kluczowe bariery dla braku aktywności osób potencjalnie mogących pracować. Są to w kolejności: konieczność opieki na osobami zależnymi (16,2%), niski poziom wynagrodzeń (11,3%) oraz stan zdrowia (9,0%).

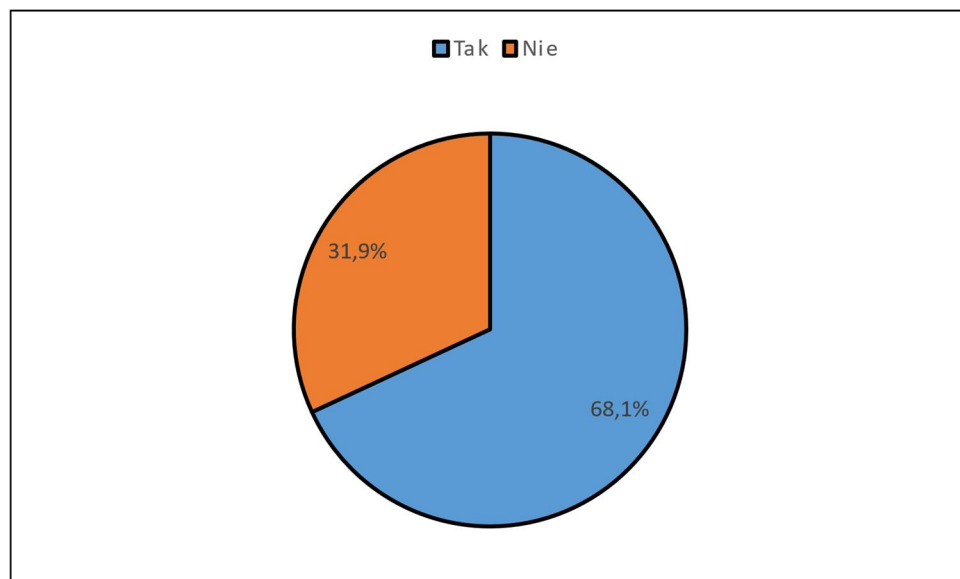
Wykres 12. Przyczyny braku aktywności na rynku pracy w opinii mieszkańców obszaru rewitalizacji w Koszalinie

Źródło: badania z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, maj 2022 roku

Brak zadowolenia z pracy wskazywało w badaniu prawie 32% badanych osób, będących jednocześnie aktywnymi na rynku pracy.

Wykres 13. Zadowolenie z sytuacji na rynku pracy w opinii mieszkańców obszaru rewitalizacji w Koszalinie

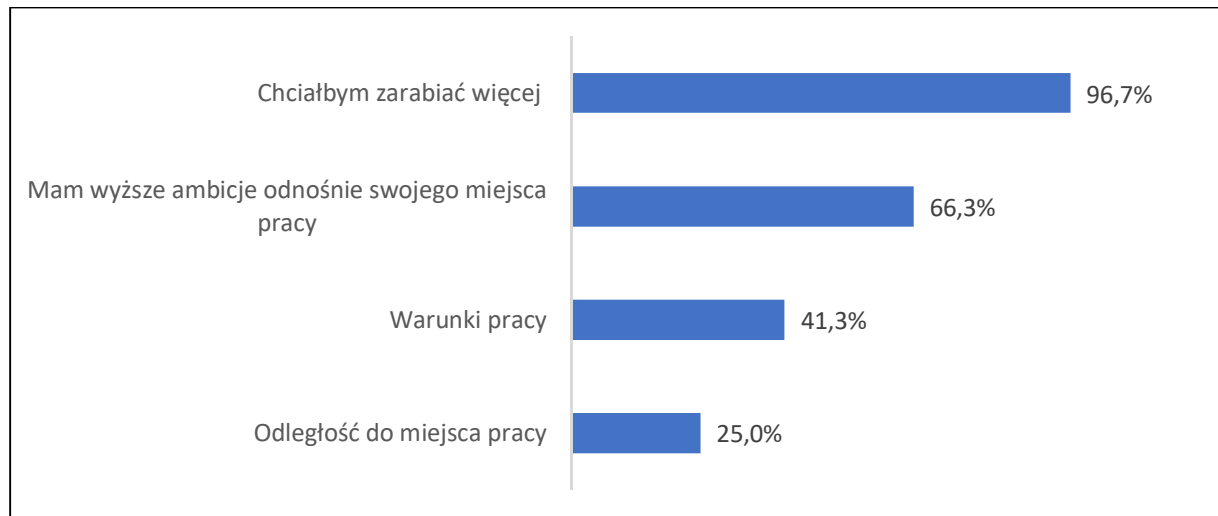

Źródło: badania z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, maj 2022 roku

Główną przyczyną braku zadowolenia z sytuacji na rynku pracy jest poziom wynagrodzeń (prawie 96,7% czyli prawie wszyscy badani), ambicje (66,3%), w mniejszym stopniu warunki pracy (41,3%). Warto też zwrócić uwagę na stosunkowo nieduże znaczenie lokalizacji miejsca pracy (odległość do

miejsca pracy, 25%). Potwierdza to, że obszar rewitalizacji posiada korzystną lokalizację względem miejsc pracy i dojazdów do pracy.

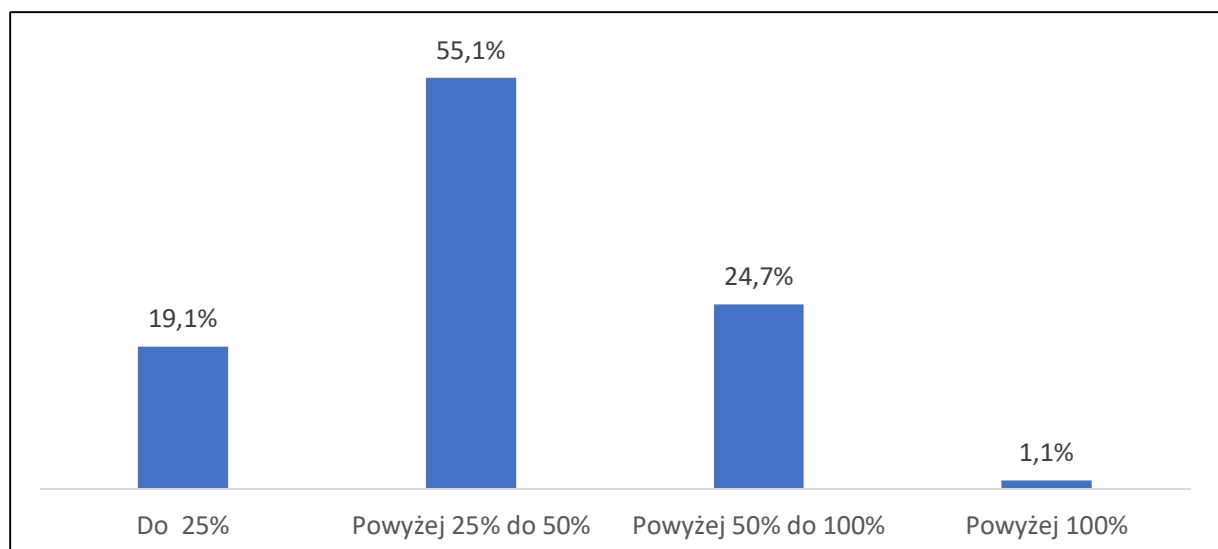
Wykres 14. Powody niezadowolenia z sytuacji na rynku pracy w opinii mieszkańców obszaru rewitalizacji w Koszalinie

Źródło: badania z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, maj 2022 roku

Presja na wzrost wynagrodzeń wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji w Koszalinie jest znaczna. Ponad połowa oczekuje wzrostu wynagrodzeń w przedziale od 25 do 50% a około 25% powyżej 50%. Duża presja płacowa będzie czynnikiem, który w mocnym stopniu determinować będzie skalę inflacji oraz kształtować konkurencyjność wybranych firm i branż gospodarczych. Docelowo może być przyczyną migracji zarobkowych, jak też migracji pracowników pomiędzy branżami i firmami. Odpowiedzi mieszkańców wskazują również na rosnące obawy dot. zdolności utrzymania poziomu życia przy wzroście kosztów życia.

Wykres 15. Oczekiwany poziom wzrostu wynagrodzeń mieszkańców obszaru rewitalizacji w Koszalinie

Źródło: badania z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, marzec 2022 roku

Wiedzy nt. sytuacji na rynku pracy na obszarze rewitalizacji dostarczyły również opinie liderów i osób związanych z Koszalinem. Wśród przyczyn długotrwałego bezrobocia należy wskazać m. in. problem jego dziedziczenia. Nadal barierą w podjęciu aktywności zawodowej jest niski poziom wykształcenia,

choć wydaje się, że w mniejszej skali dotyczy on młodych osób wchodzących na rynek pracy. Dostęp do miejsc pracy, także dla osób młodych w Koszalinie jest zasadniczo dobry. Bariery w aktywności zawodowej, co potwierdzają również wyniki badań z mieszkańcami, jest stan zdrowia. Pandemia COVID-19 również miała na to wpływ.

Wzmacnianie aktywności zawodowej mieszkańców miasta, w tym obszaru rewitalizacji to nadal najlepsze rozwiązanie w zakresie przeciwdziałania ubóstwu. Warto przy tym dodać, iż podnoszenie aktywności zawodowej i utrzymanie poziomu aktywności wśród osób starszych będzie miało wymiar strategiczny dla przyszłego rozwoju gospodarczego i podtrzymania konkurencyjności gospodarki. W tym kontekście warto również zauważyć potencjał migrantów. Wciąż dobrym narzędziem wspierania aktywności ekonomicznej mieszkańców będą szkolenia oraz dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, także prace interwencyjne. Coraz trudniej będzie natomiast wdrażać rozwiązania oparte na stażach (coraz mniej chętnych, przy kurczących się zasobach młodych osób).

Kluczowe dla rynku pracy w najbliższej przyszłości będzie utrzymanie pracownika na rynku pracy, co związane będzie zarówno z jego sytuacją rodzinną (np. konieczność opieki nad osobami starszymi, dziećmi, osobami z niepełnosprawnościami), zdrowotną (np. COVID-19) oraz ekonomiczną (niskie wynagrodzenia, kompetencje na rynku pracy).

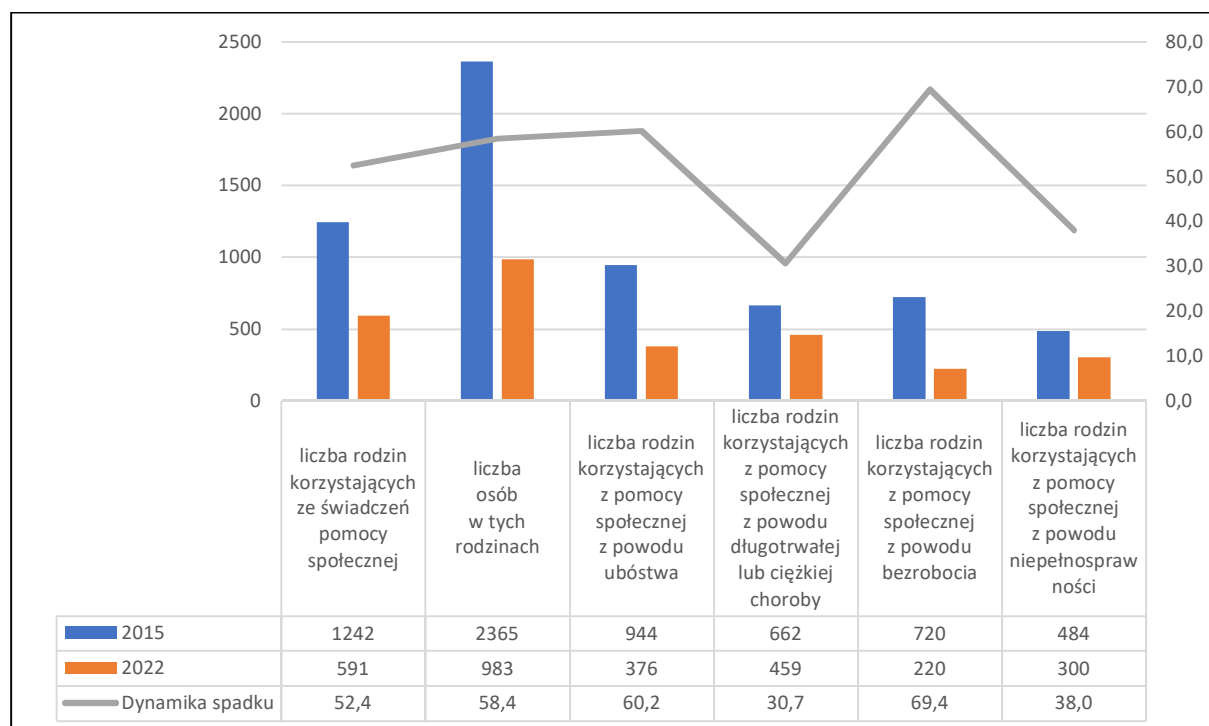
Ubóstwo i pomoc społeczna

Dane z systemu pomocy społecznej w Koszalinie (Centrum Usług Społecznych) dostarczają wiedzy nt. skali zagrożenia marginalizacją oraz ubóstwem. Warto po pierwsze zwrócić uwagę na duży spadek liczby rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji w Koszalinie pomiędzy 2015 a 2022 rokiem. W 2015 roku z pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji korzystało 1242 rodzin, w których było łącznie 2365 osób. W 2022 roku liczby te były wyraźnie niższe i wynosiły odpowiednio 591 rodzin i 983 osób, przy czym większą dynamikę spadku obserwowano w przypadku liczby osób niż rodzin. Wskazuje to, że poprawiła się sytuacja rodzin wieloosobowych.

Spadek zasięgu korzystania z pomocy społecznej związany był przede wszystkim z poprawą sytuacji materialnej rodzin, m. in. dzięki poprawie sytuacji na rynku pracy. Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia wyniósł prawie 70%, z powodu ubóstwa około 60%.

Zdecydowanie niższą dynamikę spadku przyznania pomocy społecznej obserwowano na obszarze rewitalizacji w przypadku niepełnosprawności (38%) oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby (30,7%). I właśnie długotrwała lub ciężka choroba w 2022 roku była najczęstszą przyczyną przyznania pomocy społecznej mieszkańcom obszaru rewitalizacji. Mając na uwadze prognozy demograficzne można przewidzieć, iż ten problem oraz problem niepełnosprawności w dużym stopniu przykuwać będzie uwagę służb pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji w Koszalinie.

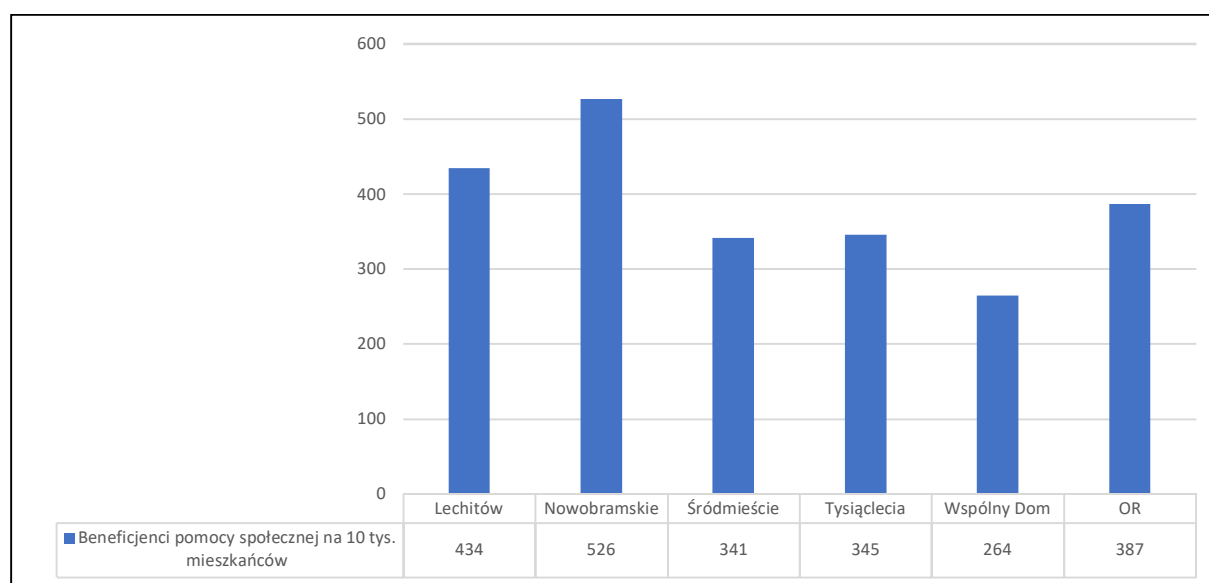
Wykres 16. Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji w Koszalinie w latach 2015 i 2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CUS w Koszalinie

Obszar rewitalizacji na tle całego Koszalina charakteryzował się wyraźną koncentracją skali pomocy społecznej. W Koszalinie wskaźnik beneficjentów pomocy społecznej wg danych GUS w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2020 roku wynosił 227. Na obszarze rewitalizacji wg danych Centrum Usług Społecznych w Koszalinie w 2022 roku wskaźnik wynosił 387. W odniesieniu do przestrzeni obszaru rewitalizacji charakteryzował się znacznym zróżnicowaniem terytorialnym. Najwyższą wartość odnotowano na osiedlu Nowobramskie (526), najniższą na osiedlu Wspólny Dom (264).

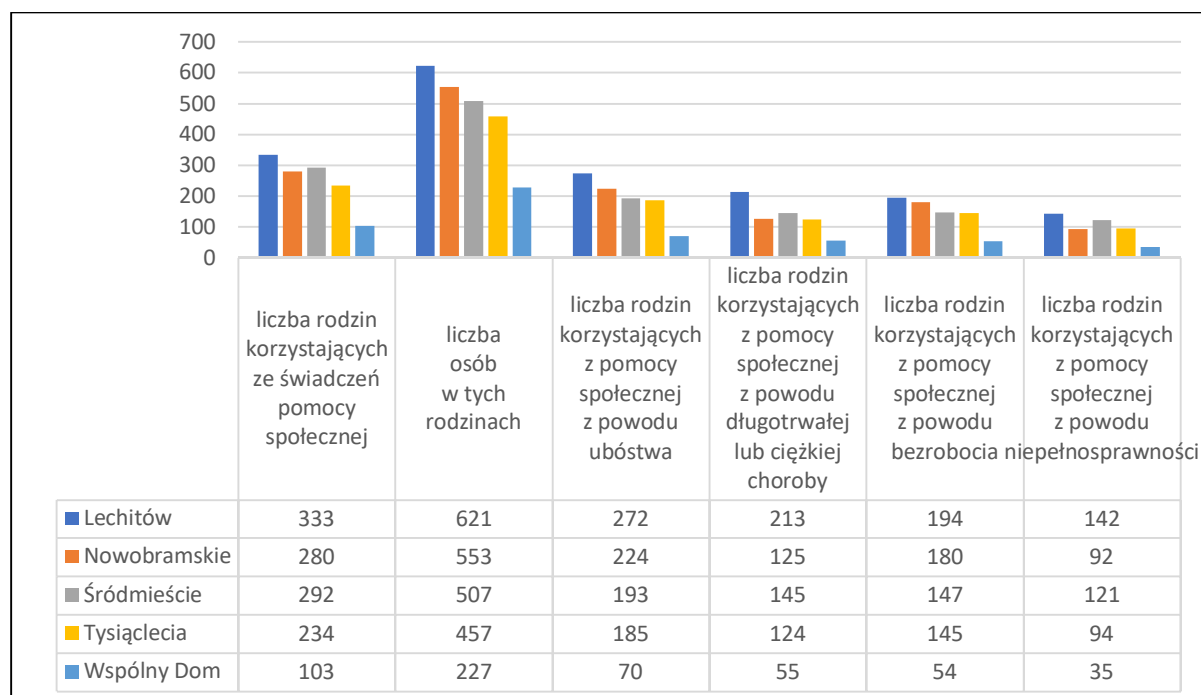
Wykres 17. Beneficjenci pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców na obszarze rewitalizacji w Koszalinie w 2022 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centrum Usług Społecznych w Koszalinie

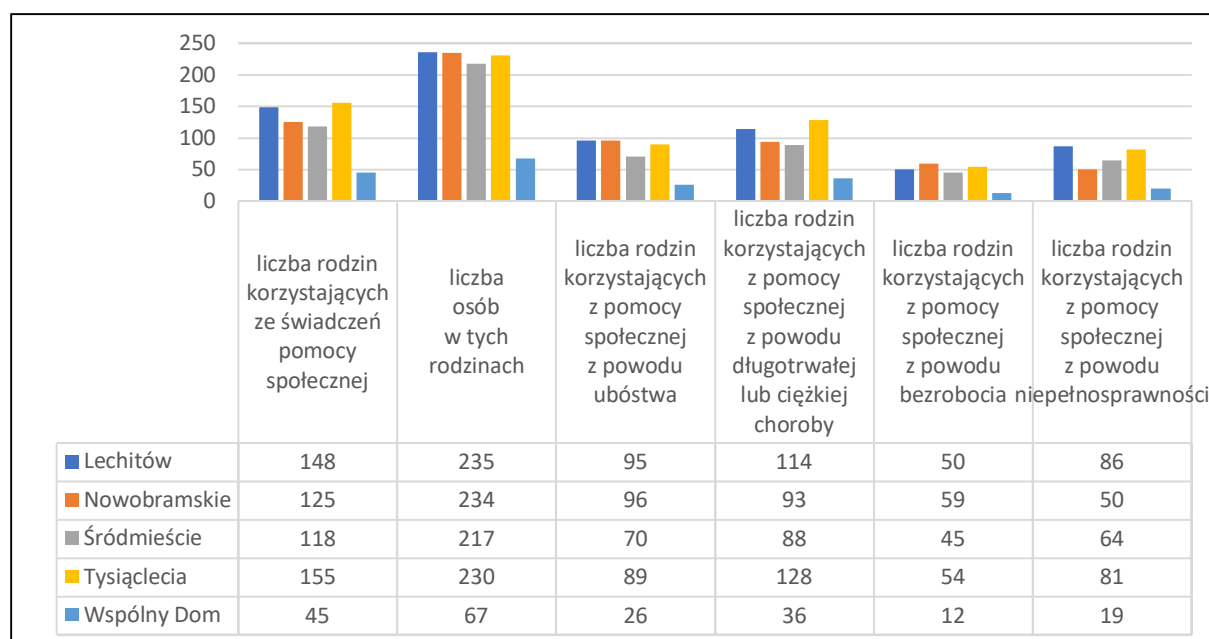
Warto zwrócić uwagę, że skala problemów społecznych na poszczególnych osiedlach na obszarze rewitalizacji istotnie się zmniejszyła pomiędzy 2015 a 2022 rokiem. Problem bezrobocia zdecydowanie zszedł na dalszy plan, największą skalę problemów w 2022 roku odnotowano w przypadku długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz w przypadku niepełnosprawności.

Wykres 18. Beneficjenci pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji w Koszalinie w 2015 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centrum Usług Społecznych w Koszalinie

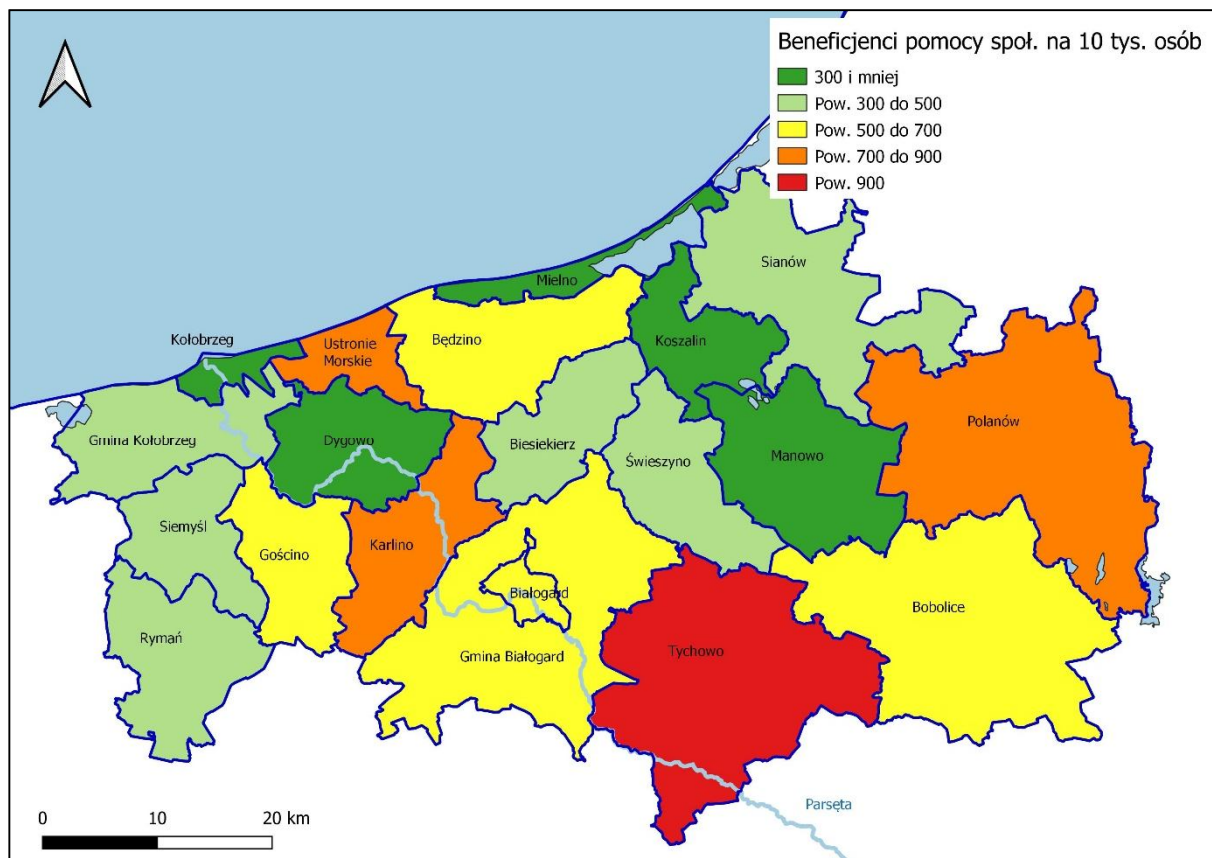
Wykres 19. Beneficjenci pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji w Koszalinie w 2022 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centrum Usług Społecznych w Koszalinie

Skala natężenia problemów społecznych, mierzona liczbą osób korzystających z pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w Koszalinie na tle danych dla obszaru KKBOF jest niska. Warto jednak podkreślić, iż obszar rewitalizacji charakteryzuje się wyraźnie wyższą wartością tego wskaźnika na tle miasta (387 wobec 227), którego wartość odpowiada mniej więcej średniej dla całego obszaru KKBOF (398). Jest jednocześnie wyraźnie niższa od wartości dla wybranych gmin, np. gminy Tychowo (1254), czy też gminy Polanów (851).

Mapa 4. Beneficjenci pomocy społecznej na 10 tys. osób na obszarze KKBOF w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Oceniając zagadnienia pomocy społecznej oraz zagrożenia marginalizacją należy zwrócić szczególną uwagę na politykę senioralną. Konieczne jest zabezpieczenie osób starszych, niepełnosprawnych, niesamodzielnych oraz samotnych. Coraz większym problemem jest spójność wspólnot rodzinnych, w tym w zakresie opieki nad coraz starszymi rodzicami. Wynika to z dużej dynamiki migracji i odpływu młodych osób. Problem wynika nie tylko z bariery odległości zamieszkania, ale też bariery mentalnej. Młode pokolenia nie poczuwają się do opieki nad swoimi rodzicami i zostawiają ich samych.

Obszar rewitalizacji może być miejscem atrakcyjnym do życia dla osób starszych, co wynika z jego atutów lokalizacyjnych (dostęp do infrastruktury społecznej, opieki zdrowotnej, pomocy społecznej, usług, w tym działających trzech klubów seniora, dwóch dziennych domów pobytu). Niemniej jednak, z uwagi na skalę procesów starzenia się społeczeństwa oraz strukturę wiekową mieszkańców obszaru rewitalizacji, ważne jest inwestowanie w dostęp do opieki zdrowotnej, w tym rehabilitacji. Szczególnym wsparciem dla służb publicznych w zakresie prowadzenia działań pomocy społecznej mogą być organizacje pozarządowe.

Priorytetowo należy traktować kwestie polityki senioralnej. Obszar rewitalizacji to miejsce, w którym liczba i udział osób w wieku senioralnym rośnie. Zagadnienia polityki senioralnej dotyczą szerokiego wachlarza potrzeb i działań. Już poznanie skali potrzeb i problemów jest istotnym wyzwaniem. Coraz liczniejsza jest grupa osób starszych, która nie komunikuje swoich problemów. Te zjawiska pogłębiane są przez zrywanie więzi rodzinnych. Samotność osób starszych i trudność diagnozy skali potrzeb potwierdzają przedstawiciele służb pomocy społecznej. Polityka społeczna również wymaga przemodelowania na formy mniej zinstytucjonalizowane, mogące efektywniej docierać do odbiorców i świadczyć usługi pomocy potrzebującym. Przykładem rozwiązań, które wdrażane są w Koszalinie w formie pilotażu są działania wspierające pod nazwą „Między nami sąsiadami”, realizowane w ramach projektu „Centrum Usług Społecznych Koszalin”, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. Zakładają organizację sieci pomocy sąsiedzkiej, w tym animację aktywności społecznej przez lokalnych animatorów. Projekt na razie w formie pilotażu, wydaje się bardzo dobrze odpowiadać potrzebom obszaru rewitalizacji, związanych z niską aktywnością społeczną, zerwaniem więzi rodzinnych oraz problemami m. im. osób starszych lub niepełnosprawnych. Projekt wpisuje się w już zdefiniowane działania, ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji, m. in. dot. animacji współpracy międzysąsiedzkiej i modernizację podwórek.

Warto również dodać, iż zwiększenie skali działań, które angażują bezpośrednio mieszkańców, wymaga budowy sieci wsparcia dla liderów lub organizacji społecznych.

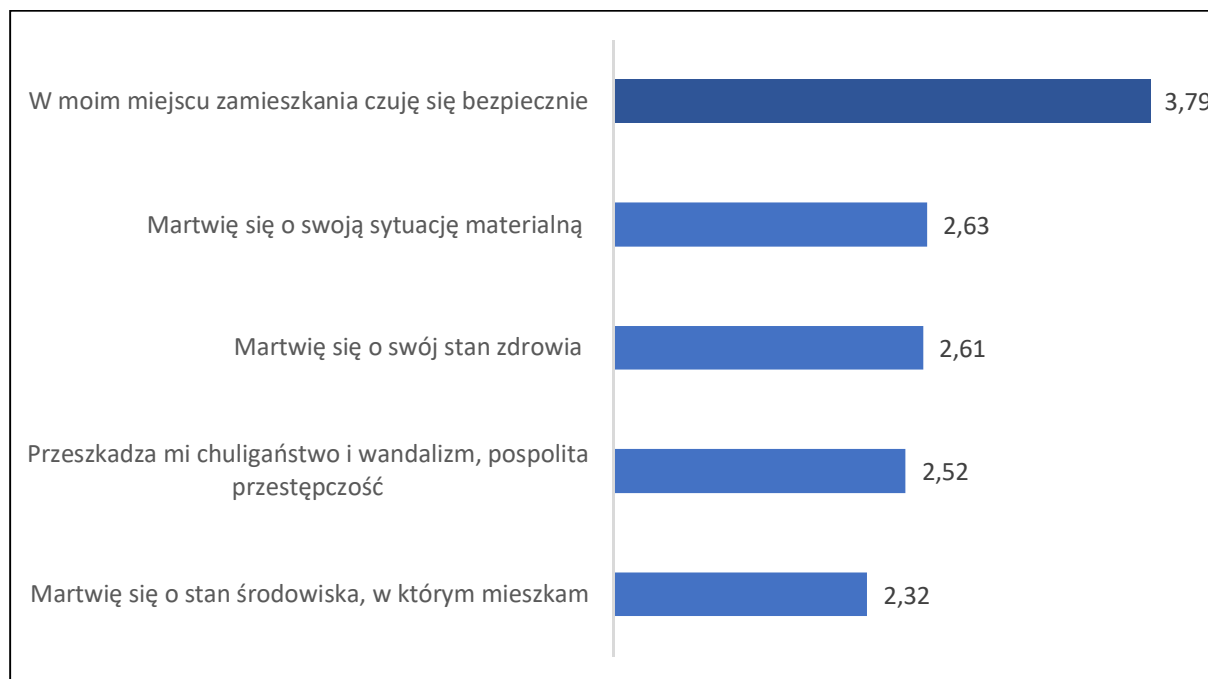
Bezpieczeństwo

Na etapie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji jako zjawiska kryzysowe zdefiniowano przestępczość pospolitą, chuligaństwo, wandalizm, które negatywnie wpływają na stan przestrzeni publicznych.

Badania z marca 2022 roku z mieszkańcami obszaru rewitalizacji wskazują jednak na dobrą ocenę poziomu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Oczywiście powyższa ocena nie deprecjonuje występowania problemów opisanych powyżej. Niemniej jednak pokazuje ogólne odczucia mieszkańców, którzy czują się bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania. To stanowisko potwierdzają opinie liderów i mieszkańców obszaru rewitalizacji. Chuligaństwo i wandalizm występują i są widoczne, budząc negatywne emocje, zwłaszcza w przypadku dewastacji mienia wspólnego, często zmodernizowanego za środki publiczne.

Warto również zwrócić uwagę, że wśród zagadnień bezpieczeństwa wyższą ocenę od chuligaństwa i wandalizmu osiągnęły kwestie sytuacji materialnej (m. im. starzejące się społeczeństwo, inflacja) oraz zdrowia (COVID-19).

Wykres 20. Ocena poczucia bezpieczeństwa i problemów z tym związanych na obszarze rewitalizacji w skali od 1 do 5

Źródło: badania z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, marzec 2022 roku

Niepełnosprawność i zagadnienia dostępności

Dane z systemu pomocy społecznej (Centrum Usług Społecznych w Koszalinie) wskazują, iż zjawisko niepełnosprawności należy do jednych z głównych przyczyn przyznania pomocy społecznej. Zagadnienia dostępności dotyczą również osób w wieku senioralnym, których na obszarze rewitalizacji jest coraz więcej.

Warto dodać, iż wzmacnianie dostępności realizowane jest na wielu poziomach aktywności samorządu Koszalina. Dotyczy pomocy społecznej, kultury, rekreacji, sportu, komunikacji, administracji oraz szeregu inwestycji realizowanych w odniesieniu do przestrzeni publicznych. Jednocześnie skala potrzeb jest duża, a miasto stopniowo przechodzi ewolucję w zakresie zwiększania dostępności.

Można wskazać, iż największe potrzeby w zakresie dostępności dotyczą budynków, w tym także administracji publicznej, służby zdrowia, kultury. Warto podkreślić, że zmieniają się również standardy dostępności, co oznacza konieczność podążania za nimi.

Istotną barierą w zakresie prac nad dostępnością architektoniczną są uwarunkowania ochrony konserwatorskiej. Wiele obiektów infrastruktury (m. in. budynek Urzędu przy ul. Mickiewicza) jest takową ochroną objęta, co jednocześnie utrudnia i podnosi koszty tworzenia infrastruktury pomocowej. Są również przypadki, że nie ma miejsca na jej utworzenie. Trzecią kwestią i chyba najważniejszą jest brak środków na takie działania.

W kontekście poprawy dostępności obszaru rewitalizacji w pierwszej kolejności należy usuwać lub niwelować bariery poziome (np. progi, wysokie krawężniki). Należy podnieść dostępność do budynków administracji publicznej, tak aby można było dotrzeć do pracownika, który może pomóc takiej osobie

załatwić jej sprawę. Ważną kwestią jest zapewnienie dostępu do miejsc parkingowych dla osób z niepełnosprawnością.

Edukacja

Na obszarze rewitalizacji w Koszalinie znajduje się siedem szkół podstawowych, w tym 1 szkoła specjalna. Poziom tych szkół jest zróżnicowany i zależy od problemów społecznych zdiagnozowanych na tym obszarze, choć generalnie wyniki uzyskiwane przez uczniów koszalińskich szkół z egzaminów są dobre.

W ramach środków pozyskiwanych z UE udało się wzmocnić bazę dydaktyczną szkół oraz podnieść kompetencje i umiejętności nauczycieli. Do tego udało się wprowadzić elektroniczne narzędzia nadzoru i nauczania (m.in. dziennik elektroniczny), które poprawiły kontakt z rodzicami. Udało się przeprowadzić termomodernizację w SP 1, SP 4 i SP 21. Przeniesiono SP 21 do budynku po 6 LO, a tę z kolei do budynkach po SP 12, a tą do budynku po gimnazjum. Udało się również w części szkół poprawić infrastrukturę sportową (SP 6, SP 9, SP 21, SP 12).

Problemy demograficzne dotyczą również wymiar oświaty w Koszalinie. Widoczne są coraz większe problemy z dostępnością kadry nauczycielskiej.

Obiekty edukacyjne na obszarze rewitalizacji potrzebują nadal wsparcia w zakresie poprawy dostępności, w tym modernizacji bazy dydaktycznej. Ważnym zagadnieniem jest poprawa bazy, jak i warunków nauczania w szkołach. Być może w pewnym momencie konieczne będzie przeprowadzenie racjonalizacji sieci szkół, ze względu na demografię. Priorytetem będzie także podnoszenie kompetencji zawodowych nauczycieli.

Aktywność społeczna i obywatelska

Wśród zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji na etapie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji zdefiniowano niską aktywność społeczną i obywatelską. Podkreślono, że tylko ograniczona liczba osób uczestniczy w wydarzeniach integrujących mieszkańców.

Powyższy problem wydaje się być aktualny. Obszar rewitalizacji nie jest miejscem szczególnym pod względem aktywności społecznej. W Gminnym Programie Rewitalizacji przewidziano listę działań, które miały za zadanie pobudzić aktywność społeczną. Niestety na okres wdrażania tych działań przypadła pandemia COVID-19, która w istotny sposób ograniczyła kontakty międzyludzkie. Po okresie pandemii widoczne było pewne ożywienie społeczne, także w zakresie działań w obszarze kultury, sportu i rekreacji.

Na obszarze rewitalizacji realizowane były działania animujące i wspierające aktywność mieszkańców. Przykładem może być scena na Rynku Staromiejskim, amfiteatr w parku. Obszar rewitalizacji to przestrzeń, w której jest sporo placów osiedlowych, gdzie są podejmowane działania animacji społecznej.

W opinii liderów społecznych konieczne jest dalsze kontynuowanie działań na rzecz aktywności społecznej. Liderzy podkreślają, iż poziom aktywności społecznej jest prawdopodobnie niższy niż przed okresem pandemii. Działania animacyjne, kulturalne powinny być prowadzone w przestrzeni miejskiej, zachęcając w ten sposób do uczestnictwa (np. w parkach, skwerach).

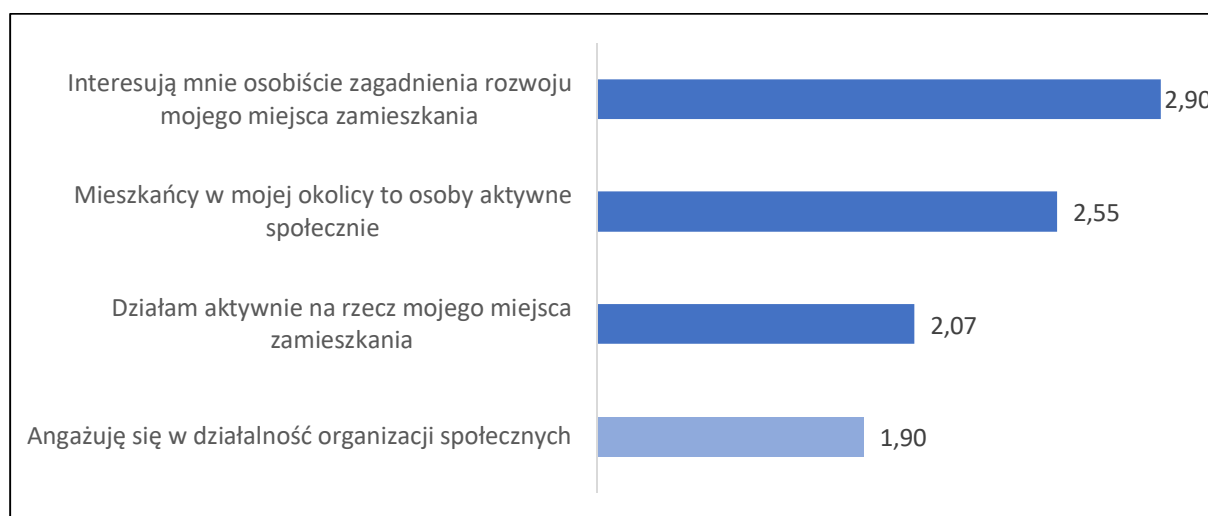
Należy być może zwrócić uwagę na lepszą komunikację istniejących wydarzeń, takich jak np. Festiwal Organizacji Pozarządowych, Koszaliński Festiwal Debiutów Filmowych Młodzi i Film.

Koszalin wypada korzystnie przy ocenie liczby organizacji pozarządowych. W 2020 roku wg danych GUS w Koszalinie w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców było 47 organizacji pozarządowych. Była to wartość wyraźnie wyższa od średniej krajowej (39 organizacji). Warto dodać, iż wskaźnik ten od 2010 roku wzrósł w Koszalinie (wzrost o 20%). Aktywność organizacji pozarządowych dotyczy różnych sfer działania. Brak jest jednak takiej organizacji, której specyfika i zakres działania odwołuje się tylko do sfery rewitalizacji.

Organizacje pozarządowe mogą być ważnym wsparciem dla działań aktywizacji społecznej. Ich przewaga nad instytucjami publicznymi wynika z elastyczności ich działań, często też zakorzenienia w społeczności lokalnej. Liderzy lokalni i przedstawiciele instytucji publicznych pozytywnie oceniają potencjał organizacji pozarządowych w Koszalinie. Niemniej warto podkreślić potrzebę wspierania i wzmacniania organizacji. Przykładem może być pomysł na rozszerzenia działalności centrum organizacji pozarządowych w Koszalinie. Taki pomysł wpisuje się w potrzeby rewitalizacji, tj. warto zastanowić się czy takie miejsce nie mogłoby służyć również idei rewitalizacji. Warto rozważyć integrację już wdrażanych projektów rewitalizacyjnych w Koszalinie, np. odwołujących się do idei pomocy sąsiedzkiej, rozwijania przestrzeni publicznych, prowadzenia dialogu społecznego, z działaniami integracji i wspierania dzielności organizacji pozarządowych.

Liderzy społeczni wypowiadając się na temat aktywności społecznej w Koszalinie zauważali istnienie kilku kręgów aktywności. Koszalin posiada grupę aktywnych liderów i organizacji społecznych, jednak ogólny poziom aktywności społecznej jest stosunkowo niski. Trudno jest zmienić bierność społeczną. Widoczne jest to również w wynikach badań z mieszkańcami obszaru rewitalizacji. O ile jeszcze w umiarkowanym zakresie interesują się zagadnieniami rozwoju lokalnego, czyli tym co w mieście się dzieje, to chęć czynnego angażowania się w działania na rzecz społeczności lokalnej należy ocenić bardzo nisko.

Wykres 21. Ocena aktywności społecznej i poziomu zaangażowania w sprawy lokalne na obszarze rewitalizacji w Koszalinie w skali od 1 do 5

Źródło: badania z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, marzec 2022 roku

Aktywność gospodarcza i przedsiębiorczość

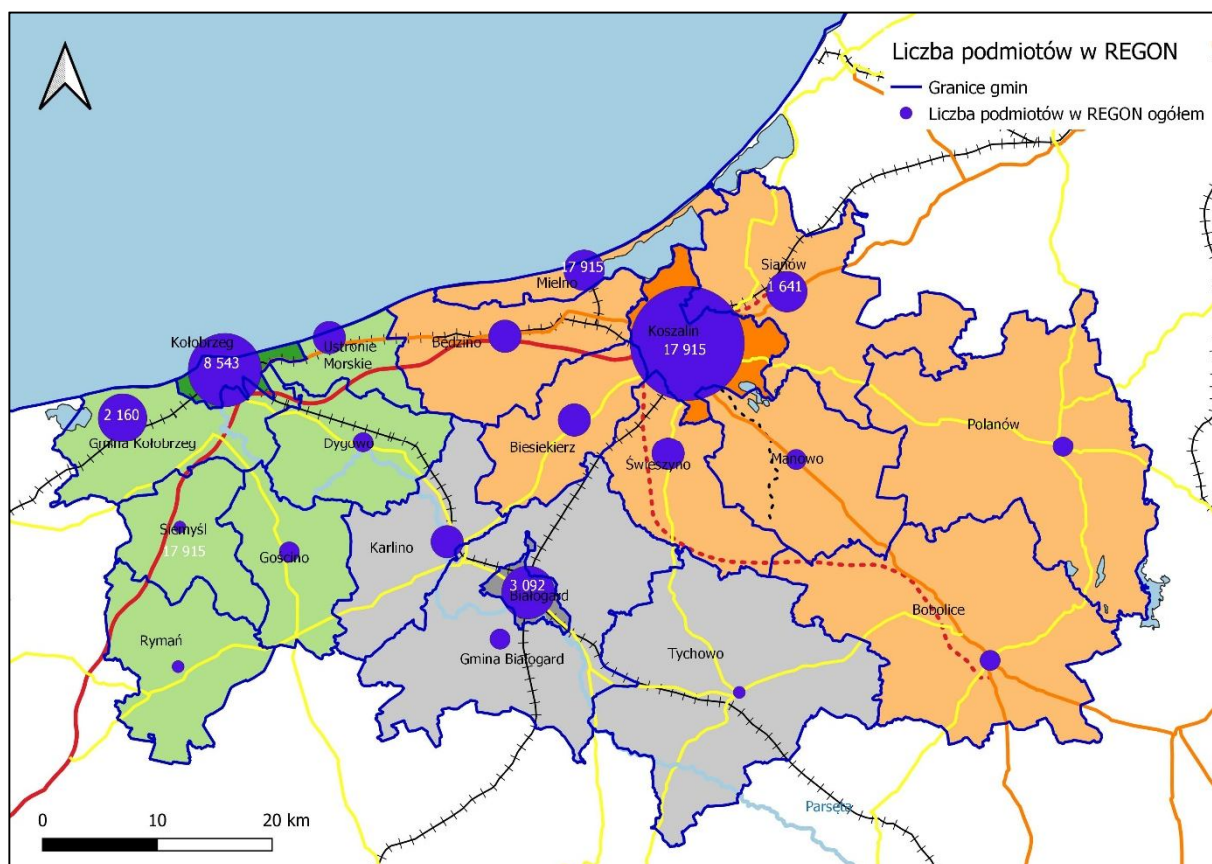
Wiedzy nt. sytuacji gospodarczej w Koszalinie i pośrednio na obszarze rewitalizacji dostarczają m. in. dane nt. bezrobocia oraz wyniki badań ankietowych z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, związane z oceną sytuacji na rynku pracy.

Korzystne zmiany sytuacji gospodarczej wpłynęły na poprawę sytuacji materialnej mieszkańców, co widoczne było nie tylko w spadku liczby osób bezrobotnych, ale również spadku zasięgu pomocy społecznej. Jednocześnie przyszłość przedsiębiorców działających w Koszalinie coraz mocniej determinować będą zjawiska demograficzne. Kluczowy będzie odpływ z rynku pracy dużej liczby osób, w tym z dużym doświadczeniem.

Z drugiej strony należy oczekiwać dalszego wzmocnienia pozycji Koszalina na mapie gospodarczej regionu. Wynika to m. in. z postępującej integracji terytorialnej, w tym budowy dróg ekspresowych.

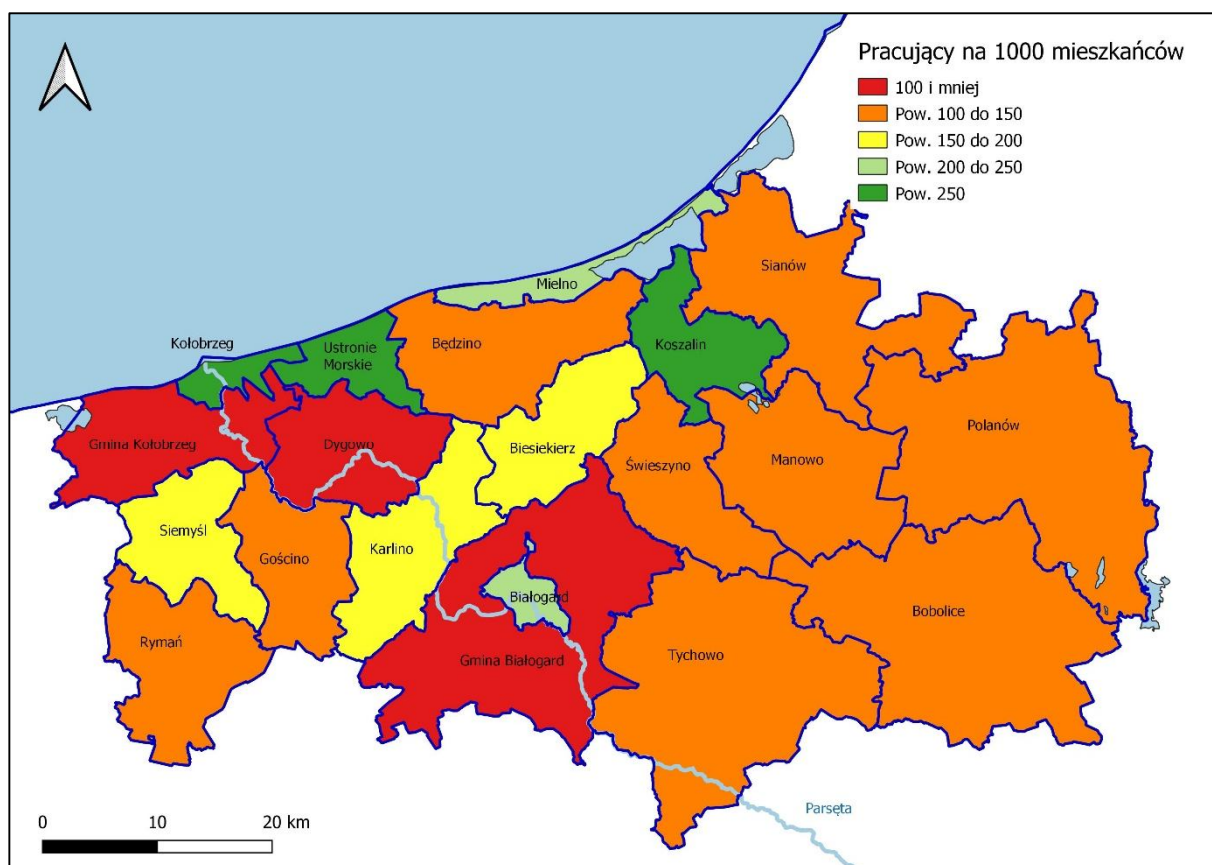
Mieszkańcy obszaru rewitalizacji w badaniu ankietowym wskazali, że dojazd do miejsc pracy nie jest szczególnym problemem, co potwierdza, że lokalizacja obszaru rewitalizacji jest jednym z jego atutów. Warto przy tym podkreślić, iż Koszalin na tle obszaru KKBOF jest miejscem oferującym największą i najbardziej różnorodną ofertę pracy (między innymi Podstrefa Koszalin SSSE), przy największych zasobach mieszkaniowych. Jest to niewątpliwie szansa dla obszaru rewitalizacji, na którym występują niekorzystne zjawiska demograficzne.

Mapa 5. Podmioty w REGON na obszarze KKBOF w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

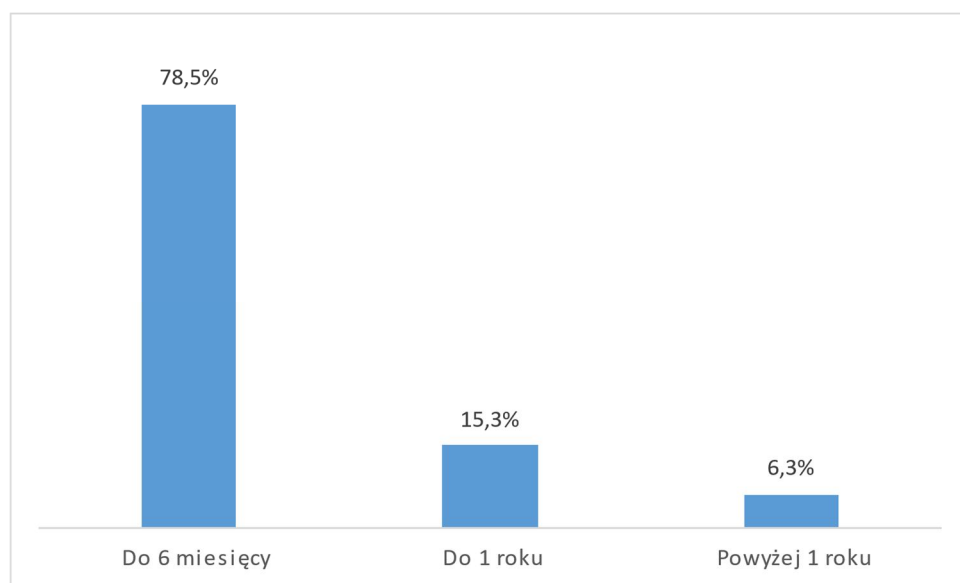
Mapa 6. Pracujący na 1000 mieszkańców na obszarze KKBOF w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Korzystną sytuację na rynku pracy dostarczają wyniki badań z mieszkańcami w zakresie długości poszukiwania pracy. Zaledwie 6,3% badanych szukało pracy powyżej 1 roku czasu, zdecydowana większość, bo 78,5% badanych znajdowało pracę w okresie poniżej 6 miesięcy.

Wykres 22. Długość poszukiwania pracy mieszkańców obszaru rewitalizacji

Źródło: badania z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, marzec 2022 roku

Największa koncentracja działalności gospodarczej na obszarze rewitalizacji występuje w Śródmieściu, natomiast na terenach należących do osiedli Tysiąclecia i Lechitów poziom przedsiębiorczości jest niższy. Potencjał gospodarczy obszaru rewitalizacji jest związany przede wszystkim z lokalizacją na tym terenie licznych instytucji i placówek usług społecznych, dworców i parków miejskich oraz licznych działalności usługowych.

Jednocześnie obszar rewitalizacji na tle miasta charakteryzował się większym udziałem podmiotów prywatnych. Wskaźnik liczby podmiotów prywatnych na 100 mieszkańców wg danych z GUS z 2022 roku wynosił dla Koszalina 13,26, dla obszaru rewitalizacji 14,48. Szczególnie wysokie wartości wskaźnika dotyczyły Śródmieścia (18,19) oraz osiedla Nowobramskie (16,27).

Warto również dodać, iż na obszarze rewitalizacji przeważały nieduże działalności, zatrudniające do 9 osób. Na obszarze rewitalizacji w stosunku do całego miasta zlokalizowanych było ogółem 26% firm z przedziału zatrudnienia od 0 do 9 osób, 25,7% firm z przedziału zatrudnienia 10-49 osób, 32% firm z przedziału zatrudnienia od 50 do 249 osób oraz 2 z 8 (25%) firm zatrudniających od 250 do 999 osób. Na obszarze rewitalizacji nie było firm zatrudniających 1000 i więcej osób.

W ramach działań wspierających aktywność handlową na obszarze rewitalizacji oraz mając na uwadze złe warunki na targowisku miejskim, w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji zaplanowano przebudowę targowiska miejskiego przy ul. Połczyńskiej. Działanie nie zostało ukończone, będzie realizowane zgodnie z WPF w okresie od 2024-2025.

Tabela 2. Liczba podmiotów prywatnych w rejestrze REGON na obszarze rewitalizacji w Koszalinie w 2022 roku

Jednostka terytorialna	ogółem	0 - 9	10 - 49	50 - 249	250 - 999	1000 i więcej	Podmioty na 100 mieszkańców
Miasto Koszalin	14 087	13 735	291	50	8	3	13,26
Obszar rewitalizacji	3681	3588	75	16	2	0	14,48
Lechitów	647	624	16	6	1	0	11,94
Nowobramskie	724	709	10	4	1	0	16,27
Śródmieście	1156	1130	24	4	0	0	18,19
Tysiąclecia	793	772	18	3	0	0	11,90
Wspólny Dom	361	353	7	1	0	0	14,25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Stan i ochrona środowiska

Oceniając zagadnienia związane ze środowiskiem na obszarze rewitalizacji należy zwrócić uwagę na charakter miasta, jego otoczenie oraz uwarunkowania funkcjonalno-przestrzenne.

Jak zauważono w przyjętej w listopadzie 2021 roku Strategii Rozwoju Koszalina #Koszalin2030, Koszalin jest miastem relatywnie czystym. Wpływ na stan powietrza w Koszalinie mają zanieczyszczenia, których główną przyczyną jest emisja antropogeniczna, tj. związana z działalnością człowieka (pojazdy samochodowe, ogrzewanie mieszkań – indywidualne paleniska domowe, lokalne kotłownie), pochodząca z procesów energetycznego spalania paliw (dwie ciepłownie opalane węglem kamiennym) oraz przemysłowych procesów technologicznych.

Stan wód podziemnych Koszalina jest określany jako dobry. Wody powierzchniowe natomiast, w skład których wchodzi część wody jeziora Lubiatowskiego oraz wody rzeki Dzierżęcinki wg przyjętej klasyfikacji charakteryzują się złym stanem. Głównym źródłem hałasu uciążliwego dla środowiska przyrodniczego i mieszkańców Koszalina jest komunikacja.

Do obszarów zagrożonych hałasem zalicza się: tereny wzdłuż dróg krajowych nr 6 i 11, dróg wojewódzkich nr 206 i nr 167 oraz głównych ciągów ulicznych między innymi: ul. Piłsudskiego, 4 Marca, Władysława IV, Monte Cassino, Franciszkańska. Klimat akustyczny Koszalina kształtuje również hałas kolejowy lub przemysłowy – aczkolwiek zagrożenie w Mieście jest niewielkie.

Położenie obszaru rewitalizacji w centralnej części miasta powoduje, że zagadnienia środowiskowe szczególnie związane są z wymiarem komunikacji i narażeniem na hałas oraz emisję pyłów i spalin. Związane jest to z przebiegiem przez obszar rewitalizacji głównych tras komunikacyjnych i tranzytowych miasta.

Na etapie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji zauważono, że problemem jest zły stan wód rzeki Dzierżęcinki, co związane jest z dopływem zanieczyszczeń głównie spoza obszaru rewitalizacji.

Sezonowe przekroczenie obowiązujących standardów jakości powietrza na obszarze rewitalizacji występuje ze względu na odnotowanie wysokich stężeń benzo(a)pirenu, których główną przyczyną jest emisja związana z ogrzewaniem mieszkań w okresach zimowych. Największym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza są paleniska domowe, w tym piece kaflowe oraz kominki, czyli tzw. emisja powierzchniowa.

Szczególnie niekorzystny dla obszaru rewitalizacji jest przebieg głównych dróg krajowych przez centrum miasta, wysokie natężenie ruchu, szczególnie w okresie wakacyjnym, tranzytowy charakter ulicy Zwycięstwa.

Problemy środowiskowe obszaru rewitalizacji związane są z funkcją tej części miasta w układzie powiązań miejskich i poza miejskich (m. in. przebieg głównych tras komunikacyjnych). Rozwiązanie problemów środowiskowych obszaru rewitalizacji możliwe będzie w momencie realizacji działań, które w dużym stopniu realizowane będą poza obszarem rewitalizacji. Dotyczy to m. in. rozwoju systemu dróg obwodnicowych, rozwoju systemu komunikacji publicznej, rozwoju alternatywnych i niskoemisyjnych sposobów przemieszczania się po mieście (ruch pieszy, rowerowy).

Rozwiązanie problemów złej jakości wód powierzchniowych związane będzie z interwencją podejmowaną w układzie zlewni rzeki Dzierżęcinki.

Szczególnie uciążliwym problemem środowiskowym na obszarze rewitalizacji jest kwestia gospodarki odpadami. Liderzy zauważają, że problem ten dotyczy m. in. podrzucania odpadów pod wiaty i śmietniki na tym obszarze. Odpady przywożone są przez osoby i małe firmy spoza obszaru zamieszkania.

Rozwiązywanie problemów środowiskowych na obszarze rewitalizacji możliwe będzie w przypadku aktywnego włączenia się do tych działań mieszkańców. Kwestia dotyczy nie tylko świadomości ekologicznej, inwestowania w rozwiązania przyjazne dla środowiska, ale także współodpowiedzialności za miejsce zamieszkania.

Dostępne programy wspierające wymianę źródeł ciepła są dobrym rozwiązaniem i powinny być kontynuowane. Jednocześnie warto przeprowadzić ewaluację tych działań, zwracając uwagę na bariery

uniemożliwiający skorzystanie mieszkańcom z tych narzędzi wsparcia. Przykładem jest ograniczenie możliwości wymiany pieców w przypadku braku komplementarnych inwestycji z zakresu termomodernizacji.

Ochrona zabytków

W Gminnym Programie Rewitalizacji podkreślono, iż w granicach obszaru rewitalizacji znajduje się większość koszalińskich zabytków, w tym obiektów unikatowych utożsamianych z Koszalinem, ich stan jest jednak zróżnicowany, część wymaga gruntownego remontu. Lokalizacja większości koszalińskich zabytków oraz najważniejszych instytucji kultury w granicach obszaru rewitalizacji, daje możliwość zainicjowania wspólnych działań w tej przestrzeni, np. imprez plenerowych, czy stworzenia produktu turystycznego.

W Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Miasta Koszalina na lata 2019-2023 napisano, że Koszalin jest miastem o znacznym potencjale wynikającym zarówno z uwarunkowań historycznych, jak współczesnych możliwości. Autorzy wszystkich opracowań strategicznych i planistycznych podkreślają konieczność wykorzystania dziedzictwa kulturowego miasta dla rozwoju turystyki. Przeszłość staje się motorem napędowym wielu inwestycji generujących nowe miejsca pracy, motywującym do działania (choćby plany związane z rewitalizacją Rynku Staromiejskiego, czy kompleksu Góry Chełmskiej). Rewitalizacji wymagają także osiedle Jamno – Łabusz (głównie w obrębie historycznych założeń ruralistycznych), zespół dworca kolejowego i autobusowego.

W Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Miasta Koszalina na lata 2019-2023 określono następujące kwestie problemowe:

- Zniszczona historyczna zabudowa średniowiecznego układu urbanistycznego Koszalina; ubytki wojenne sięgały 70% substancji; mimo nowych nawarstwień kubaturowych (nowa koncepcja urbanistyczna) możliwa jest rewaloryzacja obszaru.
- Stan techniczny zabudowy mieszkalnej XIX i XX-wiecznej wymaga odpowiednich nakładów finansowych, szczególnie po południowej i północnej stronie układu staromiejskiego, np. ulice: Dzieci Wrzesińskich, Kaszubska, Barlickiego, Wróblewskiego, Mariańska, oraz Batalionów Chłopskich, Niepodległości, Młyńska.
- Niewystarczający poziom środków wewnętrznych Miasta Koszalina na zadania w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego, opieki nad nim.
- Dewaloryzujące remonty i nieodpowiednie modernizacje historycznej substancji architektonicznej przy użyciu niewłaściwych materiałów (np. panele zewnętrzne lub styropian); niewłaściwe pokrycia dachowe, okna z PCV, zniszczenia elementów historycznego wystroju elewacji itp.
- Konieczność stałego monitoringu i weryfikacji (w tym poszerzania) informacji o zabytkach i dziedzictwie kulturowym umieszczanych na stronie internetowej.
- Niewystarczające zaplecze dla obsługi funkcji turystyczno-rekreacyjnej w oparciu o zabytkowe obiekty w mieście.
- Brak uchwalenia przez samorząd Koszalina tzw. ustawy reklamowej ograniczającej szpecenie przestrzeni historycznych reklamami wielkopowierzchniowymi; która pozwoliłaby np. na opracowania ujednoliconego systemu szyldów z nawiązaniami historycznymi - wykorzystanie materiałów ikonograficznych (uchwała jest w trakcie opracowania).

- Brak monograficznego opracowania (katalogu) dotyczącego zabytków Miasta Koszalina (np. na stronie www. - po merytorycznej weryfikacji treści).
- Brak precyzyjnej informacji o możliwościach dofinansowania prac remontowych (oraz dokumentacji) dla właścicieli obiektów znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Powyższe kwestie są aktualne i dotyczą obszaru rewitalizacji. Należy zwrócić szczególną uwagę na deficyty w zakresie finansowania działań związanych z zachowaniem i ochroną zabytków. Znaczna część obiektów zabytkowych należy do osób prywatnych oraz organizacji społecznych i religijnych.

Kultura

Obszar rewitalizacji, z uwagi na swoje centralne położenie charakteryzuje się bardzo dobrym wyposażeniem w infrastrukturę społeczną. Zlokalizowane są tu wszystkie najważniejsze instytucje kultury w mieście. Na etapie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji wskazano, że pomimo wielu obiektów infrastruktury kulturalnej oraz organizowanych wydarzeń kulturalnych, brakuje oferty kulturalnej skierowanej do młodzieży. Powyższy problem jest aktualny. Pomimo lokalizacji najważniejszych instytucji kultury, które organizują życie kulturalne miasta, na obszarze rewitalizacji mieszkańcy w umiarkowanym zakresie korzystają z dostępnej oferty.

Na działalność kultury niewątpliwie wpływ miała pandemia COVID-19. Obszar rewitalizacji zaczyna faktycznie odżywać po okresie zamknięcia w czasie pandemii. Najlepszym odbiorem wśród mieszkańców cieszą się duże imprezy, czy też koncerty.

W odniesieniu do oferty dla młodych oceny aktywności kulturalnej nie są jednoznaczne. Z jednej strony należy podkreślić, iż Koszalin jest miastem akademickim, z dość bogatą ofertą kultury i czasu wolnego. Jednocześnie pojawiają się głosy, że oferta kulturalna jest niedostosowana do oczekiwań młodych, a miasto faktycznie nie może znaleźć recepty jak do młodych dotrzeć. Wśród liderów lokalnych pojawiają się głosy, aby inwestować w rozwiązania bardziej przyjazne dla młodych, np. przestrzenie publiczne, w których mogą bez skrupowania przebywać i się organizować.

Przestrzenie publiczne i tereny zielone

Zagadnienie dot. dostępu do przestrzeni publicznych oraz terenów zielonych są jednym z obszarów problemowych w Gminnym Programie Rewitalizacji. Zauważono, że w północnej części obszaru rewitalizacji występuje niedobór i niska jakość terenów publicznych – na północ od Alei Monte Cassino, a także w części południowo-zachodniej – na osiedlu Lechitów, gdzie brakuje publicznych miejsc do integracji, wypoczynku i rekreacji, terenów spacerowych, a także chodników. Niewykorzystany był również potencjał parków miejskich, zły stan nawierzchni alejek i ścieżek, oświetlenia i małej architektury. Stwierdzono niewystarczający dostęp do Sportowej Doliny z osiedla Tysiąclecia, kumulację zanieczyszczeń powietrza ze względu na niskie położenie terenu.

W odpowiedzi na te problemy w Gminnym Programie Rewitalizacji zaprogramowano dość liczne działania. Dotyczyły one zarówno przestrzeni publicznych, w tym zielonych (przestrzeni urządzonej, parkowej), jak też przestrzeni wspólnych bezpośrednio w miejscach zamieszkania (podwórka).

W kontekście działań związanych z terenami zielonymi należy zauważyć, że są one aktualnie realizowane, głównie w obszarze Parku Kościuszki. Co do kolejnych planów i działań, to Miasto czeka na programy, które pozwolą sfinansować takie działania. W Koszalinie dąży się do rozwijania infrastruktury ścieżek rowerowych. Tereny zielone modernizowane i rozwijane są z myślą o ochronie środowiska, w szczególności w zakresie przeciwdziałania suszy (retencjonowanie).

Jednocześnie oceniając wymiar dostępu do terenów zielonych należy podkreślić, iż Koszalin należy do najbardziej „zielonych” miast Polski, co podkreślają zgodnie liderzy lokalni. Jest to istotny wyróżnik oraz element ważny dla budowy wizerunku miasta, w tym również w kontekście zatrzymania i przyciągania mieszkańców. Ważne przy tym będzie inwestowanie w dostępność do terenów zielonych oraz rozwijanie małej infrastruktury rekreacji i wypoczynku.

Warunki mieszkaniowe i podwórka

Zagadnieniem problemowym na obszarze rewitalizacji były i częściowo nadal są zaniedbane, zdegradowane podwórka i otwarte dziedzińce, tereny wewnętrzne między kwartałami zabudowy, tereny osiedlowe, które stanowić mogłyby atrakcyjne miejsca rekreacji i integracji mieszkańców.

Wynika to z dużej skali potrzeb i deficytu środków finansowych. Ponadto budynki wybudowane przed 1970 r. ze względu na długi okres eksploatacji charakteryzują się bardzo często złym stanem technicznym oraz słabym wyposażeniem w infrastrukturę techniczną. Większość lokali tworzących mieszkaniowy zasób Miasta (w budynkach komunalnych i w budynkach wspólnot mieszkaniowych) znajduje się w budynkach wybudowanych przed rokiem 1945 – cechuje je znaczne zużycie techniczne i niska efektywność energetyczna.

Znaczna część budynków jedno- i wielorodzinnych wyposażonych jest w źródła ciepła opalane węglem i innymi paliwami stałymi, stanowiącymi źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Jednocześnie warto zauważyć, iż na obszarze rewitalizacji realizowane były inwestycje, zarówno komunalne jak też prywatne. Związane były m. in. z poprawą estetyki, termomodernizacją, remontami części wspólnych, wymianą źródeł ciepła. Ich dynamika była wolniejsza od zakładanej w Gminnym Programie Rewitalizacji, co wynikało przede wszystkim z braku zewnętrznych źródeł finansowania. Jednocześnie widoczne są sygnały, iż wspólnoty mieszkaniowe dążą do poprawy warunków mieszkaniowych w oparciu o posiadane własne zasoby finansowe.

Obszar rewitalizacji pod względem infrastruktury technicznej posiada również atuty. Przede wszystkim na dobrym poziomie jest stan infrastruktury deszczowej i sanitarnej. Odptyw wody kierowany jest natomiast do lokalnej rzeki Dzierżęcinki. W perspektywie przyszłości powinno się dążyć do kreowania rozwiązań sprzyjających zatrzymaniu wody deszczowej w przestrzeni miejskiej (np. na skwerach, terenach zielonych, itp.).

W zakresie infrastruktury dostarczającej ciepło do mieszkańców, należy podkreślić, iż sytuacja jest zróżnicowana. Są odcinki i nowe i stare, wymagające modernizacji. W ostatnim okresie zrealizowano inwestycje, które pozwoliły przyłączyć część mieszkań do Miejskiej Energetyki Ciepłej. Kontynuowanie tych działań należy uznać za priorytet i jednocześnie wyzwanie. Ważne będzie dążenie do likwidacji indywidualnych sposobów ogrzewania obiektów i podpięcie do MEC-u. Kluczowe będzie natomiast

pozyskanie środków na te wszystkie działania. Konieczna jest także weryfikacja stanu sieci wodnej, gazowej i infrastruktury kablowej.

Warto podkreślić, iż zarządzanie infrastrukturą techniczną, zakres modernizacji i rozwoju, obarczony jest dużym ryzykiem. Wynika to rosnących cen usług i towarów, co przekłada się na coraz mniejsze możliwości interwencji w tym zakresie (np. zarezerwowano na działania 70 mln zł, a aktualnie okazuje się, że potrzeba 100 mln zł).

Ważnym zagadnieniem w Gminnym Programie Rewitalizacji był temat podwórek. Dotykał on wymiaru nie tylko funkcjonalno-przestrzennego, ale również społecznego. Analizując ostatnie działania w tym zakresie należy podkreślić, iż dynamika przemian przestrzeni podwórkowych była dużo niższa niż zakładano. Należy zwrócić uwagę na następujące problemy. Pierwszym jest i było małe zainteresowanie docelowych beneficjentów projektu. Początkowo byli chętni, ale w momencie kiedy okazało się, że mają współuczestniczyć w działaniach ich entuzjazm opadł. Drugim czynnikiem, który zatrzymał te działania był Covid-19. Trzecim, który na ten moment skreślił te działania to brak przewidzianych środków w 2022 roku w budżecie na ten program.

Należy również podkreślić, iż w opinii liderów zmiany w wymiarze przestrzenno-funkcyjnym możliwe będą wtedy, kiedy zmieni się mentalność samych mieszkańców. Mieszkańcy chcieliby te podwórka zmienić i nadać im nową jakość, jednocześnie nie chcą się w te działania angażować. Ponadto widoczne jest duże niezdecydowanie i brak zgodności co do kierunku tych zmian. Przykładowo, są duże podwórka, gdzie można wiele zrobić, ale niestety osoby mające dzieci chcą mieć infrastrukturę dla swoich pociech pod oknami, natomiast to co jest obciążeniem (np. śmietniki) jak najdalej „od siebie”. Powstaje tutaj bardzo dużo pomysłów dla jednej przestrzeni, które trudno pogodzić ze sobą i jednocześnie wymagają one zgody wielu uczestników procesu.

Warto również podkreślić, iż pomimo kampanii informacyjnej prowadzonej przez Urząd Miejski dot. programu modernizacji podwórek (ulotki, wizyty w terenie, uczestnictwo w zebraniach mieszkańców/ wspólnot) odzew mieszkańców był niewielki, a po przekazaniu szczegółów realizacji praktycznie „zerowy”. Problemem jest także brak chęci włączania się do działania zarządców nieruchomości, gdyż udział w działaniu wiąże się z kosztami czasu oraz często braku zrozumienia wśród mieszkańców.

Komunikacja

Z racji swojej lokalizacji na obszarze rewitalizacji krzyżują się i przebiegają przez ten obszar ważne szlaki komunikacyjne. Jest to również miejsce codziennych przemieszczeń mieszkańców, zarówno w celach zarobkowych, jak też urzędowych, związanych z edukacją, ofertą kultury, etc. Jednocześnie Koszalin jest miastem kompaktowym, stosunkowo niedużym, dobrze skomunikowanym.

Koncentracja usług na obszarze rewitalizacji powoduje, że problemem wciąż nierozwiązanym jest niewystarczająca liczba miejsc parkingowych pomimo funkcjonującej strefy płatnego parkowania, złe rozplanowanie miejsc parkingowych, dewastacja zieleni miejskiej przez parkujące samochody.

Alternatywą dla komunikacji opartej na samochodzie mogą być trasy i ścieżki rowerowe, które są systematycznie w mieście rozwijane. Ponadto został uruchomiony Rower Miejski, zarówno jako atrakcja turystyczna, ale także jako alternatywa dla samochodów. Dynamika rozwoju tras rowerowych

jest jednak wolniejsza od oczekiwań mieszkańców. Trudno ze względu na bariery przestrzenne połączyć obszar rewitalizacji spójną siecią dróg rowerowych.

Na sposób przemieszczania się mieszkańców duży wpływ mają zjawiska urbanizacyjne w sąsiedztwie miasta. Rozwój stref podmiejskich, wyprowadzanie się mieszkańców ze ścisłego centrum, powoduje zwiększenie ilości codziennych przejazdów.

Problemy z nadmiarem samochodów w centrach miast są problemem cywilizacyjnym Polski. Warto zauważyć, że problemy te występują również w przypadku Koszalina, pomimo względnie dobrego zorganizowania komunikacji zbiorowej. Problem się nasilił z momentem wyłączenia z użytkowania wiaduktów w ciągu Al. Monte Cassino.

Konieczne jest zatem prowadzenie edukacji mieszkańców. Miasto powinno dążyć do ograniczenia stref poruszania się pojazdów w centrum. Związane to będzie ze znacznymi nakładami inwestycyjnymi, zarówno w odniesieniu do infrastruktury naziemnej jak też podziemnej (np. wyłączenie z ruchu odcinka 300 m ul. Zwycięskiej i ograniczenie ruchu do jednego pasa ruchu na odcinku około 1 km) oraz możliwe będzie przy wzroście świadomości mieszkańców.

Rozwój sieci dróg i ścieżek rowerowych jest na pewno pożądanym kierunkiem działań. Na terenie miasta znajduje się ok. 100 km ścieżek rowerowych. Co do tworzenia kolejnych, to mocno bada się ich lokalizację, zasadność ich tworzenia oraz poziom odbioru przez potencjalnych użytkowników. Spore jest również zainteresowanie programem „Koszaliński Rower Miejski”, co spowodowało utworzenie kolejnych punktów w mieście z taką usługą.

4. Ocena aktualności i stopnia realizacji Programu Rewitalizacji

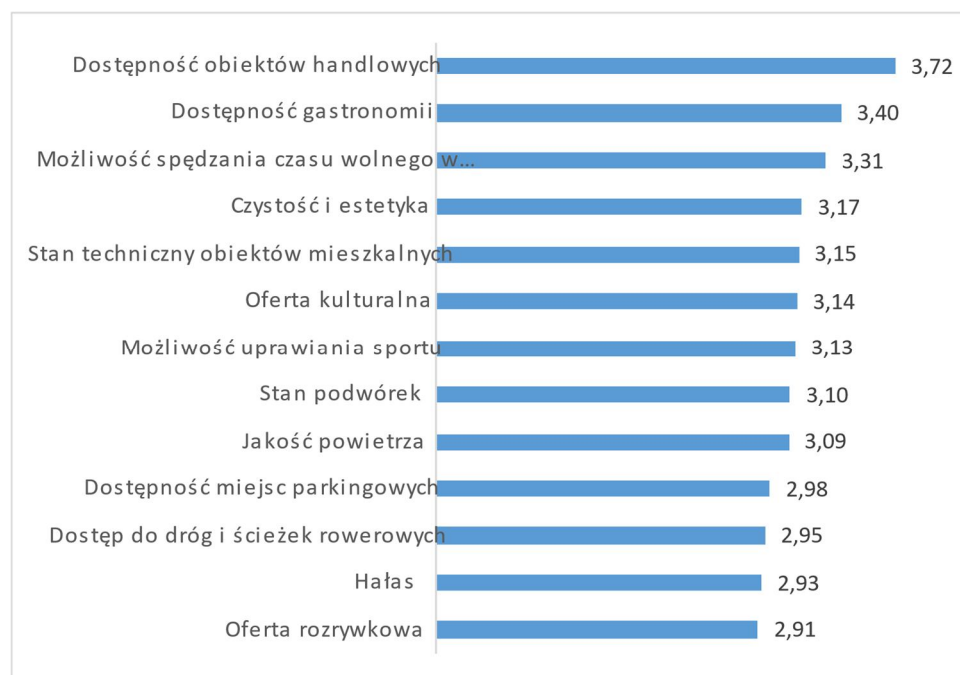
W celu oceny aktualności, stopnia, w tym również stanu i rezultatów wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Koszalina na lata 2017-2026, odniesiono się do wizji obszaru rewitalizacji. Ocena ta bazuje na badaniach ilościowych i jakościowych, jak również odnosi się do stanu wdrażania poszczególnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Konfrontuje również stan i sposób wdrażania z aktualną sytuacją społeczną na obszarze rewitalizacji.

Badania ankietowe wskazują, że mieszkańcy obszaru rewitalizacji najwyżej oceniają centrum miasta za dostępność obiektów handlowych. Dostęp do sklepów na miejscu ułatwia codzienne funkcjonowanie, w tym sprzyja budowie miasta ekologicznego i kompaktowego. Ogranicza potrzebę przemieszczania się. Jest to ważne także w kontekście potrzeb starzejącego się społeczeństwa, które z reguły jest mniej mobilne.

W umiarkowanie dobrym zakresie mieszkańcy obszaru rewitalizacji oceniają atrakcyjność usług czasu wolnego (dostęp do gastronomii, możliwość spędzania wolnego czasu), choć te aspekty ocenione zostały wyżej od szeregu innych. Na podobnym umiarkowanym poziomie mieszkańcy ocenili kwestie czystości i estetyki, stanu technicznego obiektów mieszkalnych, oferty kulturalnej, możliwości uprawiania sportu, stanu podwórek i jakości powietrza.

Najniższe oceny dotyczyły oferty rozrywkowej oraz kwestii powiązanych z komunikacją, czyli hałasu, dostępu do dróg i ścieżek rowerowych oraz dostępności miejsc parkingowych. W tych ocenach uwidacznia się aktualna sytuacja obszaru rewitalizacji, który poddany jest dużej presji komunikacyjnej związanej z prowadzonymi pracami inwestycyjnymi.

Wykres 23. Ocena jakości życia na obszarze rewitalizacji w skali od 1 do 5

Źródło: badania z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, marzec 2022 roku

Umiarkowany stan wdrażania szeregu projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych niejako potwierdza, że obszar rewitalizacji nie osiągnął jeszcze stanu docelowego określonego w wizji. Zakładano w niej, że obszar rewitalizacji stanie się miejscem dużej aktywności społecznej i kulturalnej, będzie przestrzenią reprezentacyjną, z zachowanym i eksponowanym dziedzictwem kulturowym, z wysokimi standardami dostępności, zmodernizowaną przestrzenią mieszkaniową, odciążonym z ruchu komunikacyjnego i wysoką jakością środowiska.

W powyższym kontekście warto podkreślić, iż zdecydowana większość projektów rewitalizacyjnych wykazuje się opóźnieniami w stosunku do pierwotnego planu. Nie udało się zrealizować ważnych dla obszaru rewitalizacji koncepcji ograniczania ruchu komunikacyjnego, nie zrealizowano przedsięwzięć wzmacniających potencjał dziedzictwa kulturowego.

Ten stan powoduje, że również wybrane efekty podejmowanych działań przesuwają się w czasie. Niemniej jednak warto zauważyć, iż przemiany na obszarze rewitalizacji następują, choć być może są one słabiej eksponowane i widoczne ze względu na znaczną skalę potrzeb i dużą powierzchnię obszaru rewitalizacji. Duża część założeń Programu Rewitalizacji ma szansę być wdrażana w dalszej perspektywie czasu, co oznacza, że Miasto jest na drodze, aby częściowo urzeczywistnić wizję obszaru rewitalizacji.

Wskazać należy przy tym na kilka obszarów problemowych, które uwidoczniły się na obszarze rewitalizacji:

- W małym zakresie eksponowano i inwestowano w dziedzictwo kulturowe, w tym w obiekty zabytkowe. Występowanie obiektów zabytkowych jest również często barierą w podjęciu interwencji w zasoby mieszkaniowe (zabytkowe kamienice),
- Uwidoczniły się problemy w realizacji działań związanych z aktywnością społeczną i obywatelską, co widoczne jest m. in. przy działaniach dotyczących podwórek. W tym przypadku była to bariera istotniejsza od deficytu finansowania.
- Komunikacja pomiędzy Miastem a podmiotami, które realizowały lub zgłosiły do realizacji projekty powinna być efektywniejsza. Dotyczy to zarówno komunikacji między wydziałami (brak wzajemnej wiedzy nt. statusu poszczególnych projektów), jak też w szczególności pomiędzy sferą publiczną i prywatną.
- Część danych wskaźnikowych nie była możliwa do pozyskania. Dotyczyło to danych, których źródłem był Urząd Skarbowy.

W wyniku badań i analiz związanych z ewaluacją Programu Rewitalizacji zauważono atuty i potencjały, których wcześniej nie eksponowano w założeniach rewitalizacji:

- W Koszalinie realizowane były działania z budżetu obywatelskiego, których część wpisywała się w ideę rewitalizacji i jednocześnie była realizowana na obszarze rewitalizacji.
- Centrum Usług Społecznych w Koszalinie rozpoczyna realizację działań wspierających pod nazwą „Między nami sąsiadami”, realizowanych w ramach projektu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. Zakładają one organizację sieci pomocy sąsiedzkiej, w tym animację aktywności społecznej przez lokalnych animatorów. Projekt wpisuje się w już zdefiniowane działania, ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji, m. in. dot. animacji współpracy międzysąsiedzkiej i modernizację podwórek.

- Miasto planuje integrację oraz rozwinięcie działań wspierających rozwój organizacji pozarządowych. Taki pomysł wpisuje się w potrzeby rewitalizacji. Warto zastanowić się czy takie działanie nie mogłoby służyć również idei rewitalizacji. Warto rozważyć integrację już wdrażanych projektów rewitalizacyjnych w Koszalinie, np. odwołujących się do idei pomocy sąsiedzkiej, rozwijania przestrzeni publicznych, prowadzenia dialogu społecznego, z działaniami integracji i wspierania organizacji pozarządowych.

Analiza danych wskaźnikowych uzupełnia spojrzenie na dynamikę przemian na obszarze rewitalizacji. Warto zwrócić uwagę na ogólną poprawę sytuacji społecznej, widoczną w spadającej liczbie osób korzystających z pomocy społecznej a jednocześnie niekorzystne wskaźniki odnoszące się do demografii. Ponadto dynamiczny spadek bezrobocia nie był powiązany z dynamiką spadku długotrwałego bezrobocia.

Tabela 3. Analiza wskaźnikowa wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Koszalina na lata 2017-2026

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa 2015 rok	2020 rok	2022 rok	Wartość docelowa 2026 rok
WS1 Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 1 tys. ludności [%]	84,60	32,16	38,7	45,9
WS2 Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym [%]	5,7	4,6	4,9	3,9
WS3 Wielkość zasiłków pomocy rodzinie w przeliczeniu na rodzinę [zł]	3 302,10	2 808,25	-	3 082,4
WS4 Poziom ubóstwa mierzony odsetkiem rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa [%]	76	60	63,6	72
WS5 Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym [%]	15,7	16,07	15,3	15,7
WG1 Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób [%]	19,1	23,50	-	19,1
WG2 Liczba mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą na 100 ludności [%]	12,5	15,8	14,5	12,5
WG3 Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności [%]	22,1	26,25	28,7	22,1
WG4 Odsetek osób z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	39,60	40,0	41,8	29,9
WG5 Średnia kwota podatku dochodowego od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 podatnika [zł]	2 410,30	Bd.	Bd.	3 131,3
WG6 Średnia kwota podatku dochodowego od osób prawnych (należnego) w przeliczeniu na 1 podatnika [zł]	-	Bd.	Bd.	-
WPI1 Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1970 r. [%]	72,4%	72,4%	72,4%	72,4%
WPI2 Liczba obiektów zabytkowych na 1 km ²	116,6	117,8	117,8	116,6
WŚ1 Skala przekroczeń stężeń średniorocznych B(a)P	4,55	-	Poniżej 1,0	3,09
WŚ2 Udział budynków pokrytych azbestem [%]	8,04	7,49	-	4,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z instytucji miejskich

Tabela 4. Sposób oceny odnoszący się do wizji obszaru rewitalizacji

Treść wizji	Kryteria oceny	Ocena
1. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji Koszalina mają sposobność uczestniczenia w wielu wydarzeniach kulturalnych, w programach rozwoju osobistego i zawodowego, a to wzmacnia ich kompetencje oraz poczucie wspólnotowości.	Czy dotychczasowe działania dają możliwość stwierdzenia, że zmierzamy do zwiększania uczestnictwa mieszkańców w aktywnościach kulturalnych? Czy nastąpiło wzmocnienie poczucia wspólnotowości?	Ocena: dostateczna Obszar rewitalizacji jest miejscem, gdzie koncentruje się życie kulturalne miasta. Tutaj znajdują się najważniejsze instytucje miejskie. Tym samym przestrzeń ta oferuje swoim mieszkańcom dość szeroki wachlarz oferty czasu wolnego. Kwestią problemową jest jednak zachęcanie mieszkańców do korzystania z tej oferty. Działania, które realizowane były na obszarze rewitalizacji wzmocniły jego funkcję jako miejsca aktywności społecznej (m. in. parki, przestrzenie publiczne, liczne aktywności kulturalne, pomimo okresu pandemii). Należy podkreślić, iż realizowano działania związane z podnoszeniem kompetencji uczniów z obszaru rewitalizacji, jak też działania na rzecz aktywności na rynku pracy. Gorzej należy ocenić kwestie związane z budową wspólnotowości. Pandemia miała w tym swój udział, niemniej jednak budowa otwartego, zaangażowanego i aktywnego społeczeństwa jest procesem długotrwałym. Realizacja kilku przedsięwzięć, m. in. związanych z modernizacją podwórek, wskazuje, że problem niskiej aktywności społecznej nie został rozwiązany.

Treść wizji	Kryteria oceny	Ocena
2. Obszar rewitalizacji, obejmujący centrum miasta Koszalina to teren reprezentacyjny, tętniący życiem miejskim, miejsce z rozwiniętymi wydarzeniami artystycznymi, małą architekturą, ogródkami kawiarnianymi. Obiekty i tereny o wysokich wartościach historycznych i kulturowych zostały objęte ochroną, zaadaptowane i udostępnione pod funkcje istotne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.	Czy można powiedzieć, iż obszar rewitalizacji to teren reprezentacyjny? Czy rozwój tego obszaru podąża we właściwym kierunku? Co musiałby się jeszcze stać aby osiągnąć taki stan?	Ocena: dostateczna Obszar rewitalizacji ze względu na swoją lokalizację w przestrzeni miasta oraz podjęte działania jest swoistą przestrzenią reprezentacyjną. To miejsce szeregu aktywności kulturalnych, koncentrujące także usługi, np. gastronomiczne, życie studenckie. Gorzej należy ocenić kwestie związane z ochroną wartości kulturowych, jak też zachowaniem obiektów zabytkowych. Nie zrealizowano założeń projektów zgłoszonych przez Muzeum w Koszalinie, nie poddano modernizacji obiektów zabytkowych (m. in. projekt 15. Modernizacja kaplicy Św. Gertrudy), nie zrealizowano projektu związanego z koleją wąskotorową (10. Wykorzystanie turystycznego i kulturowego potencjału Koszalińskiej Kolei Wąskotorowej).
3. Przestrzeń historycznego centrum Koszalina z parkami miejskimi oraz infrastrukturą sportową i rekreacyjną to istotny potencjał miasta, który jest właściwie wykorzystywany. Odbывают się tu liczne imprezy kulturalne, rekreacyjne i sportowe. Z roku na rok przybywa mieszkańców użytkujących zmodernizowane przestrzenie i obiekty. Relatywnie największymi beneficjentami przemian stali się mieszkańcy obszaru rewitalizacji.	Jak należy ocenić potencjał parków miejskich, infrastruktury sportowej i rekreacyjnej?	Ocena dobra: Obszar rewitalizacji poddany został modernizacji w zakresie parków, części przestrzeni publicznych. Jest miejscem z dość dobrym dostępem do terenów realizacji i wypoczynku, co wynika również ze specyfiki miasta.

Treść wizji	Kryteria oceny	Ocena
4. Prowadzone inwestycje realizowane są w sposób świadomy społecznie, co pozwala na stworzenie miejskiej infrastruktury przyjaznej osobom starszym i niepełnosprawnym, wpływając na poprawę jakości ich uczestnictwa w życiu społecznym.	Na ile obszar rewitalizacji jest przestrzenią przyjazną osobom starszym i niepełnosprawnym?	Ocena dobra: Zagadnienia dostępności są w Koszalinie systematycznie wdrażane, choć należy podkreślić, iż skala problemów i potrzeb jest znaczna. Trudniej wdrażać standardy dostępności w obiektach mieszkaniowych. Wszelkie nowe inwestycje miejskie uwzględniają już potrzeby m. im. osób starszych i niepełnosprawnych.
5. Ruch komunikacyjny w obszarze rewitalizacji został ograniczony i uspokojony, główna arteria komunikacyjna – ulica Zwycięstwa dzięki wprowadzeniu multifunkcyjnych pasów aktywności sprzyjających tworzeniu się więzi społecznych stała się atrakcyjnym miejscem spacerów i integracji mieszkańców. Ponadto poprawił się standard techniczny pozostałych ulic i ciągów pieszo-jezdnym obszaru rewitalizacji. Inwestycje drogowe wpłynęły na ograniczenie emisji komunikacyjnej.	W jakim zakresie poprawiono rozwiązania komunikacyjne na obszarze rewitalizacji?	Ocena: dostateczna Oceniając zagadnienia komunikacyjne należy podkreślić przede wszystkim dynamikę procesów. Problemy komunikacyjne obszaru rewitalizacji nie zostały obecnie rozwiązane, niemniej jednak należy zauważyć, iż Miasto dąży do realizacji koncepcji długoterminowej. Jej sukces możliwy będzie, gdy uda się zrealizować inwestycje w drogi obwodnicowe (drogi ekspresowe), które pozwolą wyprowadzić ruch tranzytowy poza obszar centrum. Ponadto wdrażana jest systematycznie koncepcja dróg i ścieżek rowerowych. Ostatnim kluczowym elementem jest zmiana zachowań mieszkańców, która pozwoli zwiększyć znaczenie komunikacji publicznej.
6. Substancja budowlana budynków mieszkalnych zlokalizowanych w obszarze rewitalizacji, dzięki prowadzonym pracom remontowym, termomodernizacji i wymianie instalacji wewnętrznych znacząco się poprawiła.	W jakim zakresie poprawiono stan zasobów mieszkaniowych?	Ocena: dostateczna Skala potrzeb w odniesieniu do mieszkalnictwa na obszarze rewitalizacji jest duża i znaczenie przewyższała możliwości finansowe zarówno budżetu Miasta, jak też podmiotów prywatnych.

Treść wizji	Kryteria oceny	Ocena
Przeprowadzone inwestycje w bazę materialną budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej oraz infrastrukturę sieciową podniosły standard zamieszkania i jakość życia mieszkańców		Jednocześnie Miasto inwestowało w rozwój infrastruktury technicznej, realizowało działania w zakresie sieci ciepłowniczej. W umiarkowanym zakresie realizowane były inwestycje wspólnot mieszkaniowych. Brak zewnętrznych środków finansowych, wymagania ochrony konserwatorskiej, różnorodność wspólnot – to przyczyny umiarkowanej aktywności inwestycyjnej w zasoby mieszkaniowe na obszarze rewitalizacji.
7. Dzięki nowoczesnym rozwiązaniom technologicznym w zakresie energetyki i termomodernizacji, ograniczone zostało zjawisko niskiej emisji, a promocja ekologicznych form komunikacji pozwoliły ograniczyć indywidualny ruch kołowy w centrum miasta	Czy udało się poprawić stan środowiska na obszarze rewitalizacji?	Ocena: słaba Obszar rewitalizacji nie rozwiązał swoich problemów środowiskowych. Niska emisja nadal jest podstawowym problemem środowiskowym. Ponadto ze względu na duże natężenie ruchu istnieje problem hałasu. Zmiany środowiskowe możliwe będą wtedy, kiedy uda się zrealizować w pełni koncepcję odciążenia centrum z ruchu komunikacyjnego. Część obiektów budowlanych poddana została termomodernizacji, wdrażana jest sukcesywnie koncepcja sieci dróg i ścieżek rowerowych. Są to przedsięwzięcia wieloletnie, których sukces zależy również od zaangażowania i świadomości społecznej.

Źródło: opracowanie własne

Kluczowe wnioski:

1. Mając na uwadze wielokryterialną analizę i badania należy stwierdzić, iż założenia Programu rewitalizacji wdrażane były w umiarkowanym zakresie.

Widoczne jest znaczne opóźnienie w realizacji większości przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych. Za taki stan rzeczy odpowiada deficyt źródeł finansowania, zarówno w odniesieniu do zewnętrznych jak też miejskich środków.

2. Istnieje potencjalne ryzyko, że założenia Programu Rewitalizacji nie zostaną w pełni zrealizowane.

Stan wdrażania projektów i dalsze potrzeby ich finansowania wskazują, że trudno będzie osiągnąć pełne założenia Programu. Część projektów z różnych przyczyn nie będzie realizowana. Dla dużej części konieczne jest poszukiwanie zewnętrznych środków finansowania. W trudnej sytuacji wydają się być także podmioty niepubliczne, które chcą kontynuować działania projektowe.

3. Widoczne jest przesunięcie oczekiwanych rezultatów realizacji Programu oraz istotne zmiany w sytuacji społecznej na obszarze rewitalizacji. Założenia kierunkowe pozostają zasadniczo niezmiennie (cele i kierunki oraz wizja).

Część definiowanych problemów społecznych na obszarze rewitalizacji istotnie zmieniła swoją skalę. Przede wszystkim spadło bezrobocie oraz skala wybranych problemów społecznych. Jako kluczowe problemy należy definiować te związane ze starzeniem się społeczeństwa. Obszar rewitalizacji jest miejscem szczególnej koncentracji osób w wieku senioralnym. Do nowych zjawisk społecznych należy zaliczyć migrację, w tym konieczność integracji społecznej osób przybywających do Koszalina.

Szans w rozwoju obszaru rewitalizacji należy dostrzegać w funkcji mieszkaniowej. Jest to przestrzeń łącząca korzystną lokalizację (także względem miejsc pracy) oraz dostęp do usług i mieszkań.

Rekomendacje:

1. Konieczność aktualizacji listy projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Koszalinie.

Konieczność aktualizacji Programu Rewitalizacji w zakresie projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych związana jest przede wszystkim z opóźnieniem wdrażania prawie wszystkich projektów. Część z nich nie będzie realizowana. Konieczne jest pozyskanie pisemnego potwierdzenia rezygnacji z projektu. Ponadto przy okazji weryfikacji terminów realizacji konieczne może być przeprowadzenie weryfikacji zakresu pracy, źródeł finansowania i kosztów.

2. Ujęcie w Programie rewitalizacji nowych pomysłów i działań.

Konieczność aktualizacji zakresu interwencji potwierdza także dynamicznie zmieniająca się sytuacja społeczna na obszarze rewitalizacji. Priorytetowo należy potraktować zagadnienia związane z aktywnością społeczną oraz polityką senioralną. Warto zwrócić uwagę na problematykę integracji społecznej migrantów.

W pracach nad ewaluacją zidentyfikowano nowe pomysły, które warto ująć w Programie Rewitalizacji. Związane są one z wymiarem społecznym, w tym są to projekty miękkie, ukierunkowane na zwiększenie aktywności społecznej, integrację społeczną, rozwijanie kompetencji pracy ze społecznościami lokalnymi, tworzenie narzędzi samopomocy sąsiedzkiej.

Warto również ująć działania, które wspierać będą kapitał społeczny i organizacje pozarządowe, mocniej powiązać zasoby organizacji pozarządowych z działaniami rewitalizacyjnymi. Warto dodać, iż zwiększenie skali działań, które angażują bezpośrednio mieszkańców, wymaga budowy sieci wsparcia dla liderów lub organizacji społecznych.

Warto rozważyć ujęcie w Programie działań realizowanych za pośrednictwem budżetu obywatelskiego.

W małym zakresie wykorzystano w Gminnym Programie Rewitalizacji narzędzia, które daje ustawa o rewitalizacji. Ten kontekst warto przeanalizować w związku z deficytami finansowania oraz zdiagnozowanymi problemami społecznymi, które wskazują na konieczność inwestowania w budownictwo społeczne.

3. Zwiększenie skuteczności komunikacji pomiędzy podmiotami realizującymi projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Realizacja założeń Programu powinna być efektywniej komunikowana. Zidentyfikowano bowiem problemy w komunikacji wewnętrznej, jak też w zakresie odbioru samego Programu Rewitalizacji przez wybrane podmioty, które zgłosiły projekty do programu. Ten aspekt dotyczy w szczególności realnych możliwości finansowania działań rewitalizacyjnych. Program powinien być oparty na realnych możliwościach wdrożenia, w tym wynikać ze zdolności Miasta i podmiotów prywatnych oraz publicznych do realizacji działań i inwestycji.

4. Weryfikacja wskaźników monitorowania realizacji Programu Rewitalizacji.

Wskaźniki monitorowania, których źródłem na etapie tworzenia Programu Rewitalizacji był Urząd Skarbowy nie są już możliwe do pozyskania (odmowa Urzędu). Dotyczy to następujących wskaźników:

- WG5 Średnia kwota podatku dochodowego od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 podatnika [zł]
- WG6 Średnia kwota podatku dochodowego od osób prawnych (należnego) w przeliczeniu na 1 podatnika [zł]

Należy rozważyć usunięcie tych wskaźników z list pomiaru.

5. Zdefiniowanie nowych źródeł finansowania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej, w tym Fundusze dla Pomorza Zachodniego – otwierają możliwości finansowania wybranych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Konieczne jest przeprowadzenie rzetelnej weryfikacji możliwości finansowania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze środków zewnętrznych oraz budżetu Miasta. Powinno to skutkować aktualizacją zapisów odnoszących się do poszczególnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ujętych na liście podstawowej i uzupełniającej.

Dokument pod nazwą Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 wskazuje jakie priorytety i zadania mogą uzyskać wsparcie w perspektywie wdrażania Programu Rewitalizacji w Koszalinie.

Zagadnienia rozwiązywania problemów społecznych i polityki senioralnej oraz dostępności i jakości usług publicznych ujęte zostały w Priorytecie 5 Fundusze Europejskie na rzecz przyjaznego mieszkankom i mieszkańcom Pomorza Zachodniego pod celami szczegółowymi:

- Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość,
- Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne,
- Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne,
- Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej,
- Wzmocnienie roli kultury i turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych.

Priorytet 5 wydaje się być najbardziej pojemnym pod kątem zakresu interwencji przewidzianej w Programie Rewitalizacji. Obejmuje zagadnienia typowo społecznej, ale też zwraca uwagę na nowe problemy, w tym związane z integracją społeczną. Obejmuje również interwencję na rzecz wzmocnienia kultury i rozwoju turystyki, które również obecne są w założeniach Programu Rewitalizacji.

Zagadnienia odnoszące się do rynku pracy oraz aktywności zawodowej i społecznej ujęte zostały w Priorytecie 6 Fundusze Europejskie na rzecz aktywnego Pomorza Zachodniego pod celami szczegółowymi:

- Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej,
- Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływow i mobilności na rynku pracy,
- Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia,
- Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem poprzez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami,
- Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania

na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej,

- Wspieranie aktywnego włączenia społecznego, w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa oraz zwiększenie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji,
- Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów,
- Zwiększenie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które promują dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej, modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym promowanie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji, poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej.

Zagadnienia ochrony środowiska ujęte zostały w Priorytecie 2 Fundusze Europejskiej na rzecz Zielonego Pomorza Zachodniego pod celami szczegółowymi:

- Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych,
- Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju,
- Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanymi z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego,
- Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej,
- Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej,
- Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz ograniczenie wszelkich rodzajów zanieczyszczeń.

Szczególne znaczenie dla obszaru rewitalizacji może mieć zakres interwencji, który przypisano do celu szczegółowego „wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych”. Zakłada się bowiem, że działania dotyczyć mogą zarówno podmiotów publicznych jak też prywatnych. Cel ten obejmuje również działania związane z termomodernizacją, czyli wpisuje się w projekty ujęte w Programie Rewitalizacji.

Zagadnienie rozwoju komunikacji ujęte zostały w Priorytecie 3 Fundusze Europejskiej na rzecz mobilnego Pomorza Zachodniego pod celem szczegółowym:

- Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej.

Zakres interwencji ujęty w tym celu szczegółowym wpisuje się koncepcję rozwoju komunikacji na obszarze rewitalizacji, który zakłada dążenie do ograniczenia ruchu pojazdów, wzmocnienie potencjału komunikacji publicznej oraz rozwiązań niskoemisyjnych.

Zagadnienia rozwoju turystyki i ochrony oraz zachowania dziedzictwa kulturowego ujęte zostały w Priorytecie 7 Fundusze Europejskie na rzecz partnerskiego Pomorza Zachodniego pod celem szczegółowym:

- Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego, środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich.

6. Konieczność aktualizacji Programu Rewitalizacji.

Mając na uwadze wyżej wymienione rekomendacje, aby dostosować treść Programu Rewitalizacji do aktualnych potrzeb i problemów oraz możliwości realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, konieczne jest rozpoczęcie i przeprowadzenie procedury aktualizacji Programu Rewitalizacji.

Tryb zmian Programu Rewitalizacji określa ustawa o rewitalizacji:

Art. 22.

1. Gminny program rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez prezydenta miasta co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie.
2. Ocena sporządzona przez prezydenta miasta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.
3. W przypadku stwierdzenia, że gminny program rewitalizacji wymaga zmiany prezydent miasta występuje do rady gminy z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku załącza się opinię, o której mowa w ust. 2.

Art. 23. 1.

Zmiana gminnego programu rewitalizacji następuje w trybie, w jakim jest on uchwalany.

2. Zmiana gminnego programu rewitalizacji nie wymaga uzyskania opinii, o których mowa w art. 17 ust. 2 pkt 4, ani przeprowadzenia konsultacji społecznych, jeżeli:
 - 1) nie dotyczy przedsięwzięć rewitalizacyjnych, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a;
 - 2) nie wymaga zmiany uchwały, o której mowa w art. 25.

5. Spis tabel, wykresów

Mapa 1. Zmiany liczby ludności KKBOF w okresie od 2010 do 2020	21
Mapa 2. Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym na obszarze KKBOF w 2020 roku.....	22
Mapa 3. Długotrwale bezrobotni na obszarze KKBOF w 2020 roku	27
Mapa 4. Beneficjenci pomocy społecznej na 10 tys. osób na obszarze KKBOF w 2020 roku	33
Mapa 5. Podmioty w REGON na obszarze KKBOF w 2020 roku	38
Mapa 6. Pracujący na 1000 mieszkańców na obszarze KKBOF w 2020 roku	39
Tabela 1. Status projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Koszalina na lata 2017-2026	7
Tabela 2. Liczba podmiotów prywatnych w rejestrze REGON na obszarze rewitalizacji w Koszalinie w 2022 roku	40
Tabela 3. Analiza wskaźnikowa wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Koszalina na lata 2017-2026	49
Tabela 4. Sposób oceny odnoszący się do wizji obszaru rewitalizacji	50
Wykres 1. Stan wdrażania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Koszalin na lata 2017-2026	5
Wykres 2. Prognoza demograficzna dla Koszalina.....	19
Wykres 3. Stan liczby ludności Koszalina w perspektywie 2050 roku.....	20
Wykres 4. Zmiana liczby mieszkańców OR w latach 2016 i 2022	21
Wykres 5. Zmiana struktury demograficznej OR w latach 2016 i 2022	22
Wykres 6. Struktura demograficzna obszaru rewitalizacji w Koszalinie w 2015 roku	23
Wykres 7. Struktura demograficzna obszaru rewitalizacji w Koszalinie w 2022 roku	24
Wykres 8. Liczba osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji w 2016 i 2022.....	24
Wykres 9. Liczba osób bezrobotnych obszarze rewitalizacji w Koszalinie w 2015 roku	25
Wykres 10. Liczba osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji w Koszalinie w 2022 roku	25
Wykres 11. Udział długotrwale bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze rewitalizacji w Koszalinie (%).....	26
Wykres 12. Przyczyny braku aktywności na rynku pracy w opinii mieszkańców obszaru rewitalizacji w Koszalinie.....	28
Wykres 13. Zadowolenie z sytuacji na rynku pracy w opinii mieszkańców obszaru rewitalizacji w Koszalinie.....	28
Wykres 14. Powody niezadowolenia z sytuacji na rynku pracy w opinii mieszkańców obszaru rewitalizacji w Koszalinie.....	29
Wykres 15. Oczekiwany poziom wzrostu wynagrodzeń mieszkańców obszaru rewitalizacji w Koszalinie.....	29
Wykres 16. Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji w Koszalinie w latach 2015 i 2022	31
Wykres 17. Beneficjenci pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców na obszarze rewitalizacji w Koszalinie w 2022 roku	31
Wykres 18. Beneficjenci pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji w Koszalinie w 2015 roku	32
Wykres 19. Beneficjenci pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji w Koszalinie w 2022 roku	32
Wykres 20. Ocena poczucia bezpieczeństwa i problemów z tym związanych na obszarze rewitalizacji w skali od 1 do 5	35

Wykres 21. Ocena aktywności społecznej i poziomu zaangażowania w sprawy lokalne na obszarze rewitalizacji w Koszalinie w skali od 1 do 5	37
Wykres 22. Długość poszukiwania pracy mieszkańców obszaru rewitalizacji	39
Wykres 23. Ocena jakości życia na obszarze rewitalizacji w skali od 1 do 5	47